

”ISÄNTÄMAASOPIMUS” eli

**Yhteisymmärryssopimus Suomen tasavallan hallituksen ja
Transformaatioesikunnan sekä Pohjois-Atlantin liiton Euroopan joukkojen
esikunnan kesken kansalaisen näkökulmasta**

Vexi Virtanen

Kandiseminaari

Valtio-oppi

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Syksy 2016

”Isäntämaasopimus ” eli Yhteisymmärryssopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Transformaatioesikunnan sekä Pohjois-Atlantin liiton Euroopan joukkojen esikunnan kesken kansalaisen näkökulmasta

Tekijä: Vexi Virtanen

Oppiaine: Valtio-oppi

Kandiseminaari

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Kia Lindroos

Syksy 2016

Sivumäärä:

Suomi ja Pohjois-Atlantin liitto (NATO) ovat solmineet ns. Isäntämaasopimuksen 4.9.2014. Aihe on hyvin ajankohtainen, sillä keskustelu Suomen puolustus- ja ulkopoliitiikasta on käynyt vilkkaana viimeiset kaksikymmentäneljä vuotta - aina Hornet-hävittäjien hankinnasta, vuodesta 1992, lähtien, Suomen ja Ruotsin NATO-selvityksiin syksyyn 2016 saakka.

Huomionarvoista Isäntämaasopimuksessa on se, ettei NATO varsinaisesti tunne sellaista määritelmää kuin ”isäntämaasopimus”. Kyse onkin ”yhteisymmärryspöytäkirjasta”, englanniksi Memorandum of understanding (MoU), (... between the government of the Republic of Finland and Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation as well as Supreme Headquarters Allied Powers Europe regarding the provision of Host Nation Support for the execution of NATO operations / exercises / similar military activity).

Tutkielmassa pyritään selvittämään millaista tulkintaa yleisöltä eli kansalaiselta odotetaan ja edellytetään? Minkälaisia eroja yleisö saattaa löytää valtiosopimuksen ja yhteisymmärryspöytäkirjan välillä?

Teoreettisena viitekehyksenä on käytetty merkitysrakenteiden tulkintaa, jolloin aihetta on lähestytty Pentti Moilasan ja Pekka Räihän (2010) tulkintatavan kautta.

Jatkotutkimuksen kannalta olisi äärettömän tärkeää tuoda esiin kuinka ulkopoliitiikan suuret linjat Suomessa päätetään. Kuka/mikä taho tekee poliittiset valmistelut ja mikä on eduskunnan rooli?

Avainsanat: isäntämaasopimus, valtiosopimus, memorandum of understanding, ulkopoliitiikka, puolustuspolitiikka, turvallisuuspolitiikka

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	3
1.1	Isäntämaasopimus	4
1.2	Valtiosopimus	5
1.3	Kansainväliset suhteet	6
1.4	MOU-sopimus tutkimuskohteena	7
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	8
2.1	Merkitykset tutkimuskohteena	8
2.2	Merkitysten lajit	9
2.3	Merkitysten tasot	10
3	ISÄNTÄMAASOPIMUKSEN ANALYYSI	10
3.1	Isäntämaasopimus hallituksen, median ja yleisön silmin ennen sopimuksen allekirjoitusta	
3.2	Isäntämaasopimus Ruotsissa	22
3.3	Keskustelu Suomen ja Ruotsin isäntämaasopimuksista	24
3.4	Isäntämaasopimus ja merkitysten tasot	27
3.5	Isäntämaasopimuksen juridinen ja poliittinen ulottuvuus	28
3.6	Isäntämaasopimus on sopimus ja ei ole sopimus	30
4	JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	31
5	LÄHTEET	34
6	LIITTEET	36
-	Suomen tasavallan 72. hallitus, pääministeri Jyrki Katainen	
-	Suomen tasavallan 73. hallitus, pääministeri Alexander Stubb	
-	Sopimus englanniksi	
-	Sopimus suomeksi	

1 JOHDANTO

Suomi ja Pohjois-Atlantin liitto (NATO) ovat allekirjoittaneet yhteisymmärryspöytäkirjan 4.9.2014 Walesissa, Isossa Britanniassa, missä järjestettiin NATO:n huippukokous 4-5.9.2014. Tuossa kokouksessa NATO päätti asettaa tavoitteekseen sotilasmienojen lisäämisen kaikissa 28:ssa jäsenmaassaan seuraavan kymmenen vuoden aikana. (http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_112461.htm? Luettu 5.12.2016).

Suomen puolesta sopimuksen allekirjoitti puolustusvoimain komentaja Jarmo Lindberg. Sopimusta valmisteltiin valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa (UTVA)* yhdessä Tasavallan presidentti Sauli Niinistön kanssa. (http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/republikens-president-och-statsradets-utrikes-och-sakerhetspolitiska-ministerutskott-faststallde-undertecknandet-av-ett-samforstandsavtal-om-varldlands luettu 5.12.2016).

Tavallisen suomalaisen kannalta voidaan kysyä miltä sopimus näyttää? Millaisia tulkintoja kansalainen saattaa tehdä pyrkiessään määrittelemään Suomen apua maailman johtavalle sotilasliittoumalle? Tätä ei ainakaan Ulkoasiainministeriön oikeuspalvelun suositus vuodelta 2013 tunnu helpottavan:

*“memorandum of understanding (lyh. MoU) – yhteisymmärryspöytäkirja
Valtioiden välinen tai valtioiden ja kansainvälisen järjestön välinen järjestely, ”yhteisymmärrys”,
jolla ei yleensä haluta saada aikaan oikeudellisesti sitovia velvoitteita
ja jota usein käytetään teknisluonteisten järjestelyjen tai toimintatapojen määrittämiseksi.
Memorandum of understanding -termiä voidaan joskus käyttää myös
merkityksessä ’tulkintaohje/selitys’ ja toisinaan myös valtiosopimuksen nimenä.”*

*Hallituksen ulko- ja turvallisuusvaliokuntaan kuuluivat pääministeri Alexander Stubb, puheenjohtaja, valtiovarainministeri Antti Rinne, ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja, Eurooppa- ja ulkomaankauppaministeri Lenita Toivakka, sisäministeri Päivi Räsänen sekä puolustusministeri Carl Haglund. (<http://valtioneuvosto.fi/tietoa/historiaa/stubbin-hallitus/ministerivaliokunnat> luettu 5.12.2016)

1.1 Isäntämaasopimus

Suomen hallituksen (Stubbin 73. hallitus) sekä Pohjois-Atlantin liiton (NATO) yhteisymmärryspöytäkirja, ns. Isäntämaasopimus, englanniksi Memorandum of Understanding (MoU), on sopimus, missä määritellään ne periaatteet ja menettelytavat, joilla isäntämaa, eli Suomi perustaa isäntämaatuen antamiseksi NATO-joukoille isäntämaassa tai isäntämaan tukemana NATO:n sotilaallisten toimien aikana. Sopimuksen sisältö on hyväksytty Tasavallan presidentin (TP) sekä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa ministerivaliokunnassa (UTVA) 22.8.2014 (http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/republikens-president-och-statsradets-utrikes-och-sakerhetspolitiska-ministerutskott-faststalld-undertecknandet-av-ett-samforstandsavtal-om-varldands luettu 11.11.2016).

Sopimus on merkittävä askel Suomen asemoitumisessa läntiseen sotilasyhteistyöhön ja nimenomaan yhteistyöhön maailman suurimman ja vahvimman sotilasliiton, NATO:n, kanssa.

*”1.2 NATO:n sotilaallinen toiminta. Joukkojen suorittama sotilaallinen toiminta sisältäen harjoitukset, koulutuksen, operationaalisen kokeilun ja vastaavat toimet, tai strategisen, taktisen, huolto-, koulutus- tai hallinnollisen sotilaallisen tehtävän; **taisteluun johtava prosessi mukaan lukien hyökkäys**, joukkojen siirrot, huolto ja järjestelyt, jotka tarvitaan tavoitteiden saavuttamiseen missä tahansa taistelussa tai kampanjassa.”*

(http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2014/20140082/20140082_2 luettu 7.12.2016, suom. Itsenäisyyspuolue IPU).

Sopimuksen toinen tarkoitus on toimia jatkodokumentteineen suunnittelun pohjana asianomaisille isäntämaan tahoille sekä NATOlle ennakoimaan isäntämaatukea erilaisille NATO:n sotilaallisille toimille. Tällaisia toimia ovat ne sotilaalliset aktiviteetit, joihin lähetettävät joukot ovat jo ennalta tiedossa, sekä ne, joista ei vielä ole tietoa.

Yhteisymmärryspöytäkirjan merkitys avautuu tutkimalla sen juridisia ja kansainvälispoliittisia ulottuvuuksia, mikä kansalaisen näkökulmasta on melkoisen vaikeaa.

1.2 Valtiosopimus

Kansainvälisten sopimusten voimaansaattaminen perustuu Suomessa ns. dualistiseen järjestelmään, jossa valtiosopimuksen voimaantulo tullakseen voimaan valtiosisäisesti vaatii siihen sitoutumisesta erillisen toimenpiteen, jota kutsutaan voimaansaattamissäädökseksi. Perustuslaissa onkin tehty ero juuri valtiosopimusten ja muiden kansainvälisten velvoitteiden, niiden hyväksymisen ja voimaansaattamisen välillä. (Ulkoasiainministeriö 2012, Valtiosopimusopas).

Suomen valtion sopima kansainvälinen sopimus toisen valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa määritellään valtiosopimukseksi, mikäli se täyttää seuraavat ehdot. Päätöksen valtiosopimuksesta tekee tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Mikäli sopimus vaatii tärkeytensä takia lainsäännön muuttamista, on se hyväksyttävä eduskunnassa – esimerkiksi silloin kun on kyse valtakunnan rajojen muuttamisesta tai valtion pysyvien menojen muutoksista.

Jotta valtioiden väliset suhteet olisivat ennustettavia, pysyisivät vakaina ja olisivat säätelyn alaisia, tarvitaan niille myös kansainvälinen ratifiointi. Tämä tapahtuu YK:ssa, missä ne kirjataan United Nation Treaty Series (UNTS) –sarjaan YK:n peruskirjan 102 artiklan mukaisesti. Toisaalta ilman tehokasta kansainvälistä oikeuden täytäntöönpanomekanismia sopimusten noudattamatta jättäminen jää yleensä rankaisematta, ja on näin ollen altis poliittisille vaikutuksille. Ilman yleismaailmallista lainsäädäntöä kansainvälistä toimintaa säätelee puhdas voimapolitiikka. (<http://www.yk.fi/node/467> luettu 11.11.2016).

Valtiosopimus saa merkityksen kansalaisen näkökulmasta siten, että on käyty edes jonkinlainen keskustelu asiasta. Tällöin sopimuksen piilevät merkitykset tulevat näkyviksi ja tieto leviää horisontaalisesti yhteiskunnassa. Keskustelua voidaan käydä työpaikoilla, kouluissa opettajat ottavat esille ajankohtaisia asioita, ja opiskelijat ja tutkijat saavat uutta tutkittavaa. Sosiaalistuminen valtiosopimuksen merkityksenannon sisäistämiseksi tapahtuu yhteiskunnan kaikilla tasoilla, ja voidaan kuvitella myös siihen sitoutumisen olevan syvempää. Kun valtioelin

solmii valtiosopimuksen, josta on käyty parlamentaarista keskustelua ja jota on puitu eri näkökulmista käsin, voidaan puhua demokratian ja päätöksenteon läpinäkyvyyden toteutuvan.

1.3 Kansainväliset suhteet

Ulkoasiainministeriö määrittää yhteisymmärryspöytäkirjat niin, etteivät ne ole yleensä oikeudellisesti sitovia. Kansainvälisissä suhteissa tällä yleensä ymmärretään osapuolten poliittisen yhteisymmärryksen ilmaisemista, mikä tapahtuu pääsääntöisesti ministeriöiden välillä. (Ulkoasiainministeriö 2012, Valtiosopimusopas 2.6).

Suomen Perustuslaki (Luku 8, § 93) määrittelee tasavallan presidentin tehtäväksi johtaa Suomen ulkopoliittikkaa yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Toisaalta, koska Perustuslain § 95 määrittelee, että

”Valtiosopimuksen ja muun kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla. Muilta osin kansainväliset veloitteet saatetaan voimaan asetuksella.”

(<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L8> luettu 11.11.2016)

voidaan tässä nähdä ristiriita sotilaallisen sopimuksen, toisin sanoen yhteisymmärryspöytäkirjan allekirjoittamisen ja perustuslain edellyttämän velvoitteen välillä. Tulkinta koskee siis kysymystä onko yhteisymmärryspöytäkirja kansainvälisesti velvoittava vai ei.

”12.1. Tämän yhteisymmärryssopimuksen ei ole tarkoitus olla Osapuolia sitovien kansallisten lakien tai kansainvälisten sopimusten yläpuolella. Osapuolet tiedottavat toisilleen kaikista tästä yhteisymmärryssopimuksesta nousevista ristiriidoista.”

(http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2014/20140082/20140082_2 luettu 7.12.2016, suom. IPU)

Ulkoasiainministeriö pohtii Valtiosopimusoppaassa yhteisymmärryspöytäkirjan asemaa juridisesta näkökulmasta – onko se oikeudellisesti sitova ja/tai velvoittava. Poliittisesti – ja historiapolitiittisesti – voidaan kysyä kuka kyselee oikeuden perään silloin kun sota syttyy?

Kansalaisen näkökulmasta kansainvälisten suhteiden hoitaminen on syytä uskoa sellaisten tahojen käsiin, jotka kykenevät erottamaan kansallisen intressin omistaan. Tällöin politiikkaa ei ohjaa ensisijaisesti henkilöiden oma etu, vaan kansakunnan ja kansalaisten etu. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan päätöksenteon antaminen sotilaiden, tai omaa kansainvälistä uraansa esimerkiksi EU:ssa tavoittelevien poliitikkojen käsiin, antaa varsin ristiriitaisen kuvan Suomen puolustuspolitiikan merkityksenannoista. Valtioneuvosto on vastuussa politiikastaan eduskunnalle, mutta kenraaleilla tai EU:n komissaareilla ei ole parlamentaarista vastuuta eduskunnalle.

1.4 MOU-sopimus tutkimuskohteena

Ihmisten, yhteisöjen ja valtioiden välisten sopimusten ja yhteistyöasiakirjojen merkitys on aina ollut tulkinnallista. Niitä on solmittu yhteistyön kehittämiseksi ja konfliktien välttämiseksi. Mitä kukin sitten ymmärtää siitä mitä sopimuksessa tai yhteistyöasiakirjassa on sovittu, riippuu toisaalta tulkitsijan taustasta, siitä kulttuuripiiristä missä hän kulloinkin on.

Valtioiden sekä kansainvälisten yhteisöjen välisiä sopimuksia on vahvistettu Yhdistyneiden Kansakuntien taholta, jolloin niille on saatu kansainvälinen ratifiointi ja julkisuus. Suomi ja NATO eivät ole halunneet isäntämaasopimukselle tällaista statusta, vaan puhuvat yhteisymmärryspöytäkirjasta. Se millaisia toiminnallisia muotoja tämä yhteisymmärrys tuo konkreettisesti Pohjolaan, tulee tulevaisuus näyttämään.

Millaisen merkityksen yhteisymmärryspöytäkirja sitten saa yleisön, eli kansalaisten tietoisuudessa, on merkittävä kysymys, sillä Suomen ja Euroopan Unionin politiikka pohjautuu avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen poliittisessa päätöksenteossa ja asioiden valmistelussa. Kun tarkastellaan valtion – Suomen – sotilaallista yhteistyötä maailman suurimman sotilasliiton

kanssa, on vaikea nähdä kuinka edellä mainittu avoimuus toteutuu yhteisymmärryspöytäkirjan suhteen.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Merkitykset tutkimuskohteena

Elämme maailmassa, missä todellisuus on merkityksiä täynnä. Ulkoisesti jotkin asiat saattavat näyttää hyvinkin erilaisilta, mutta ne merkitsevätkin samaa, ja toiset asiat näyttävät samoilta, mutta niiden merkitys on aivan eri. Esimerkiksi sopimuksen allekirjoittaminen toisessa yhteydessä nähdään valtiosopimuksena, ja toisessa yhteydessä se vain ilmaisee yhteisten pelisääntöjen sopimista kansainvälisen politiikan kentällä. (Moilanen P. & Rähä P. 2010).

Merkitykset ovat kontekstiherkkiä siten, ettei asioilla itsessään ole merkitystä, vaan ne täytyy suhteuttaa toisiin asioihin. Merkitysten tulkinta vaatii meiltä herkkyyttä havaita näitä erojen vivahteita. (Moilanen P. & Rähä P. 2010).

Sosiaalistuessamme omaan kulttuuripiiriimme olemme oppineet tulkitsemaan merkityksiä niin, että tutun toiminnan tulkinta on yleensä vaivatonta. Sen sijaan vieraassa kulttuurissa, tai kahden erilaisen kulttuurin kohdatessa väärin ymmärtämisen vaara on suurempi. Käytäntö muodostuu eri kulttuurien kohtaamisesta, ja näin eri toimijoilla on erilainen merkityssisältö yleisön näkökulmasta katsottuna. Se mikä on yhteistyösopimus toisen näkökulmasta, onkin valtiosopimus toisen näkökulmasta. (Moilanen P. & Rähä P. 2010).

Merkitykset ovat osittain tiedostettuja, osittain piileviä. Juuri piilevyyden takia ne ovat varteenotettavia tutkimuskohteita. Tämän lisäksi merkitykset liittyvät toisiinsa eli muodostavat merkitysrakenteita. Yksittäiset merkitykset saattavat olla tiedostettuja, mutta niiden välinen yhteys voi puolestaan olla hämärän peitossa. (Moilanen P. & Rähä P. 2010).

Merkitykset nivELYVÄT toisiinsa, ja asiat saavat merkityksensä suhteessa toisiinsa. Näin ollen merkitysten tulkinnassa ei olekaan kyse yksittäisen merkityksenannon selvittämisestä, vaan kokonaisen merkitysten verkon hahmottamisesta. Kun tutkitaan merkityksiä, mitä yleisö antaa yhteistyösopimukselle, on tällainen merkitys suhteutettava valtion ja sotilaallisen liiton yhteistyöhön liittyviin merkityksenantoihin. Yhteistyö on aivan eri asia, kun siitä sopivat tasavertaiset sopimuskumppanit, kuin silloin kun toinen osapuoli edustaa maapallon suurta sotilaallista enemmistöä. (Moilanen P. & Räihä P. 2010).

2.2 Merkitysten lajit

Merkityksen lajeja voidaan hahmottaa ajatukseen merkityksistä viesteinä. Tällöin viestin lähettäjällä on jokin sanoma, jonka vastaanottajien halutaan ymmärtävän. Miten vastaanottajat sitten viestin ymmärtävät, riippuu mm. aiemmista tiedoista ja kokemuksista. Täten merkitysten välittämisessä ja ymmärtämisessä on kyse tulkinnasta. Yleisön ymmärrys ja tulkinta kietoutuvat toisiinsa, ja tutkijan ymmärrys tutkimuskohteesta ei välttämättä olekaan sama. Tulkitsija saattaa siis ymmärtää väärin tutkimaansa viestiä. (Moilanen P. & Räihä P. 2010).

Edellä mainittu ristiriita pätee kaikkeen vuorovaikutukseen. Me lähetämme viestejä, jotka ymmärretään eri tavoin. Jokainen meistä ymmärtää toisten viestin omista lähtökohdistaan käsin. Todellisuus on siis monimerkityksistä. Tällainen monimerkityksisyys ilmenee muutenkin kuin vuorovaikutuksessa. Koska me kaikki olemme yksilöitä, niin me myös koemme asiat eri tavalla. Samalta näyttävä tilanne onkin erilainen eri ihmisille. Ja kun etsitään merkityksiä, niin etsitäänkin henkilökohtaisia merkityksenantoja. (Moilanen P. & Räihä P. 2010).

Merkitykset eivät kuitenkaan ole vain subjektiivisia. Vaikkapa ns. talvisodan henki on esimerkki tapahtumasta, jonka merkitys ilmenee kollektiivisessa tajunnassa. Yksittäisen tapahtuman merkityksenanto rakentuu kulttuurissamme vallitsevien toimintatapojen ja tapahtumien varaan. Talvisodan henki saa merkityssisältönsä suhteestaan muihin tapahtumiin ja historiaan. Eri kulttuureissa sama ilmiö voi olla erilaisessa suhteessa historiaan ja toimintaympäristöön, minkä

vuoksi se saa erilaisia merkityssisältöjä. Merkitysten tulkinnassa etsitään tutkittavan ilmiön suhteita muihin ilmiöihin. (Moilanen P. & Rähä P. 2010).

2.3 Merkitysten tasot

Siljander ja Karjalainen (1993) Moilasan & Rähän (2010) mukaan erottavat yksilölliset ja yhteisölliset, sekä tiedostetut ja tiedostamattomat merkityksenannot. Tässä yhteydessä on relevanttia keskittyä yhteisölliseen, ja laajentaa sitä vielä universaaliin merkityksenantoon, siis sellaiseen, mikä on kaikille kulttuureille yhteistä, kuten turvallisuus tai kuolema. On myös kysyttävä, onko olemassa tiedostamattomia universaaleja merkityksiä? Ajatus on paradoksi, sillä mikäli tietäisimme tällaisia universaaleja tiedostamattomia merkityksiä, niin ne eivät enää olisikaan tiedostamattomia. Tämä ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että niitä voi hyvinkin olla olemassa. (Moilanen P. & Rähä P. 2010).

Yhteisymmärryspöytäkirja näyttäytyy yhteisöllisenä tapahtumana ja viestinä, jolla on universaali merkitys. Seuraavassa selvitetään millaisia merkityksiä kansalainen saattaa siinä nähdä.

3 Isäntämaasopimuksen analyysi

3.1 Isäntämaasopimus hallituksen, median ja yleisön silmin ennen sopimuksen allekirjoitusta

Yleisradio käsitteli isäntämaasopimuksen valmistelua huhtikuussa 2014 (<http://yle.fi/uutiset/3-7200906> luettu 15.12.2016). Tuolloin sekä puolustusministeri Carl Haglund, että ulkoministeri Erkki Tuomioja vakuuttivat, ettei sopimus ole askel kohti NATOa (Haglund), eikä ole kyse Suomen poliittisesta sitoutumisesta (Tuomioja). YLE:n (Ari Hakahuhta) mukaan sopimus perustuu 2000-luvun alun turvallisuus- ja puolustuspoliittisten selonteokojen tavoitteisiin sotilaallisen yhteistoimintakyvyn kehittämiseksi. Haglundin mukaan on iso periaatteellinen asia, että meillä on kyky vastaanottaa tukea kriisin aikana. Tuomiojan mielestä sopimuksen näkeminen

poliittisena sitoutumisena on vahinko, ja voi enimmillään hidastaa sopimuksen syntymistä. Tuomiojan mukaan kaikki tapahtuu vain mikäli Suomi pyytää ja hyväksyy toiminnan. Hänen mukaansa Suomi voisi lähettää NATO-maille avunpyynnön esimerkiksi luonnonkatastrofin vuoksi. (<http://yle.fi/uutiset/3-7200906> luettu 15.12.2016).

Samassa yhteydessä YLE haastatteli myös eduskunnan puolustuspoliittisen valiokunnan puheenjohtajaa, Jussi Niinistöä, joka piti sopimusta vain tavanomaisena sotilasyhteistyönä, jolla ei viedä Suomea NATO:n jäseneksi. Sen sijaan Niinistö näki kyseisen sopimuksen olevan vain jatkumoa yli kymmenen vuotta vallassa olleelle kansainväliselle yhteistyölle. Yhteisymmärryspöytäkirja Suomen ja Naton välillä on presidentin ja hallituksen turvallisuuspoliittisen valiokunnan kuittausta vaille valmis. Eduskunta ei erikseen tätä Nato-yhteistyötä käsittele, se on linjattu puolustusselonteoissa jo aiemmin. (<http://yle.fi/uutiset/3-7200906> luettu 15.12.2016).

Kommentissa YLE:n uutiseen (YLE Terhi Uusivaara 23.4.2014) Paavo Arhinmäki, joka on ollut sekä kansanedustaja, että ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan jäsen, totesi, ettei asiaa ole käsitelty hallituksessa hänen aikanaan (<http://yle.fi/uutiset/3-7202532> luettu 15.12.2016). Arhinmäen mukaan asiaa oli valmisteltu piilossa, eikä eduskuntaa oltu informoitu. Myös hallitus oli jätetty pimentoon tiedotuksessa. Arhinmäen mukaan kyseessä näytti olevan taas askel kohti tiiviimpää yhteistyötä NATO:n kanssa. Vasemmistoliiton mielestä tällaista askelta ei siinä tilanteessa olisi ollut tarpeellista ottaa. Myös eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan varapuheenjohtaja Pertti Salolainen paheksui sitä, että eduskunta on pidetty asian suhteen pimennossa. (<http://yle.fi/uutiset/3-7202532> luettu 15.12.2016).

Seuraavassa YLE:n kommentissa (YLE Ilpo Pajunen 23.4.2014) Salolainen paheksuu valiokunnan ja eduskunnan pitämistä pimennossa tärkeistä ulkopoliittikan tapahtumista. Hän sai tiedon isäntämaasopimuksesta Sunnuntaisuomalaisen kautta. Salolaisen mukaan ulkoasiainvaliokunta on kovistellut hallitusta tällaisesta tilanteesta, joka **on selvästi perustuslain tarkoittaman ulkoasiainvaliokunnan tiedonsaantioikeuden vastainen**. Salolainen viittaa myös

kommentteihin, että eduskuntaa ei voisi informoida tietovuotojen pelossa. Vuotoja ei hänen mukaansa ole kuitenkaan tapahtunut eduskunnan taholta, vaan ministeriöiden ja hallinnon taholta. Salolainen toivoo, että oikeuskansleri kiinnittäisi huomiota tähän jatkuvaan ongelmaan. (<http://yle.fi/uutiset/3-7202382> luettu 15.12.2016).

Helsingin Sanomat kirjoitti ennen sopimuksen allekirjoitusta 27.8.2014 (<http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002756785.html> luettu 15.12.2016), että sopimuksen mukaan NATO:n joukot voivat harjoitella Suomessa, ja että Suomea voitaisiin käyttää sotilasliiton operaatioissa myös kriisin aikana, mutta ei määritellyt mitä kriisillä tässä yhteydessä tarkoitetaan. NATO:n mukaan sopimus on osa Suomen valtion kumppanuusohjelmaa, eikä se ole askel kohti jäsenyyttä. Myöskään NATO:n joukkoja ei sijoiteta Suomen alueelle pysyvästi. Samassa yhteydessä puolustusministeri Carl Haglund totesi, että *”on Suomen päätösvallassa, haluaako se hakea NATO:n jäsenyyttä”*, ja että sopimus ei ole *”carte blanche, eli NATO-maa ei suostuisi Suomen pyyntöön, jos Suomi apua pyytäisi.”* (HS 27.8.2014 <http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002756785.html> luettu 15.12.2016).

Kaleva puolestaan näki isäntämaasopimuksen ennen allekirjoitusta (Kaleva 27.8.2014 <http://www.kaleva.fi/uutiset/ulkomaat/naton-isantamaasopimus-tar koittaa-sotilas-yksikoiden-avustamista/674205/> luettu 15.12.2016) tukena, jota isäntämaa antaa alueelleen tuleville sotilasyksiköille. Tällainen tuki on mm. ruoka- ja polttoainehuoltoa kriisi- tai harjoitustilanteissa sekä ympäristökatastrofeissa. Kalevan mukaan sopimus ei velvoita kumpaakaan osapuolta antamaan tai vastaanottamaan apua ja joukkoja. Edelleen lehden mukaan Suomi itse päättää ryhtyykö se toimintaan, missä isäntämaatukea annetaan. Suomi ei myöskään sitoudu ottamaan vieraita joukkoja tai sallimaan kauttakulkua. Sen sijaan **Suomi on jo lehden mukaan antanut isäntämaatukea Suomessa järjestetyissä sotaharjoituksissa.** Lisäksi kansainvälisen puolustusyhteistyön toimintamallit perustuvat Kalevan mukaan NATO:n standardeihin. (Kaleva

27.8.2014 <http://www.kaleva.fi/uutiset/ulkomaat/naton-isantamaasopimus-tarκοittaa-sotilasyskikoiden-avustamista/674205/> luettu 15.12.2016).

Kalevan artikkeli herätti myös keskustelua lehdessä, sekä puolesta, että vastaan. Toisten mielestä sopimuksen avulla sekä yhteistyöllä NATO:n kanssa puolustetaan rauhaa, toisen mielestä NATO ei ole puolustusliitto, vaan hyökkäysliitto. Tällä viimeksi mainitulla viitattiin keskustelussa NATO:n hyökkäyksiin Kosovossa ja Afganistanissa ilman YK:n lupaa. Lukijat myös pohtivat mahtaako NATO antaa isäntämaatukea sodassa Venäjää vastaan. Samoin kysyttiin sitä onko isäntä tässä tapauksessa NATO (USA), eikä Suomi? Myös perustuslaki ja sotilasvala otettiin esille. Perustuslain mukaan valta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa eduskunta. Kun eduskunta on ”ulkoistanut” ulkopoliittikan, niin johtopäätös on olla äänestämättä. Tähän puolestaan seuraava lukija jatkaa, että äänestämättä jättäminen tarkoittaa suhteellisen äänen antamista niille, jotka ovat eri mieltä. Tällöin on kaksi vaihtoehtoa: joko diktatuuri tai lähteä mukaan politiikkaan purkamaan demokratia sisältä päin. Mielenkiintoinen on huomio sotilasvalasta, missä kehoitetaan ilmoittamaan, mikäli huomaa olevan jotain tekeillä yhteiskuntarauhan rikkomiseksi. Mutta kenelle ilmoittaa, kun omat päättäjät sitä rauhaa rikkovat? (Kaleva 27.8.2014 Kommentit <http://www.kaleva.fi/uutiset/ulkomaat/naton-isantamaasopimus-tarκοittaa-sotilasyskikoiden-avustamista/674205/> luettu 15.12.2016).

Yleisradio uutisoi seuraavana päivänä (YLE Ilpo Pajunen 28.8.2014), että **isäntämaasopimus sallii myös ampumatarvikkeiden luovuttamisen NATO-joukoille**. Asiantuntijana haastateltiin puolustusministeriön erikoisasiantuntija Mika Varvikkoa. Hänen mukaansa muonituksen, majoituksen ja terveydenhuollon lisäksi **isäntämaasopimus mahdollistaa ampumatarvikkeiden luovuttamisen Suomeen kutsutuille NATO-joukoille**. Sopimuksessa ei Varvikon mukaan määritellä millaista välineistöä NATO:n joukoille voidaan antaa käyttöön, vaan käytännön ratkaisuksista sovitaan aina erikseen.

”Varvikon mukaan asiakirja ei anna Natolle uusia oikeuksia Suomen maaperällä, vaan oikeudet määritellään muissa aiemmin solmituissa sopimuksissa. Varvikko muistuttaa vuoden 2001 puolustusselonteosta, jossa määritellään, että puolustuksen kehittämisessä on huomioitava ulkopuolisen avun vastaanottokyvyn varmistaminen. Tämän tavoitteen välineeksi otettiin myöhemmin Nato-kumppanuussopimus.”

Varvikon mukaan Suomella ei ollut aiemmin raameja, kuinka tukea annettaisiin poikkeusolosuhteissa, mutta nyt ne oli saatu. Vaikka isäntämaasopimus luokin Suomelle paremmat valmiudet poikkeusolosuhteisiin, niin **poikkeusoloihin liittyviä tilanteita ei ole erikseen mietitty sopimuksen valmistelussa**. Varvikon logiikka on, että kun isäntämaasopimus parantaa Suomen valmiuksia poikkeusoloihin valmistautumisessa, niin se myös vahvistaa Suomen puolustuskykyä. (<http://yle.fi/uutiset/3-7437760> luettu 15.12.2016).

Helsingin Sanomat uutisoi 4.9.2014 (<http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002758855.html> luettu 15.12.2016) isäntämaasopimuksen allekirjoittamisen pienemmällä uutisella kuin yhteistyön tiivistämisen NATO:n kanssa. Uutisessa kerrottiin, että sopimuksen allekirjoitti Suomen puolesta Puolustusvoimain komentaja Jarmo Lindberg, mutta jätti kertomatta sen, että sopimus astui Suomen puolelta voimaan heti. Sen sijaan Ruotsi, joka myös allekirjoitti isäntämaasopimuksen NATO:n kanssa, alisti sen ratifiointiin omalle parlamentilleen (ratifioitiin kesällä 2016). (<http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002758855.html> luettu 15.12.2016).

Helsingin Sanomien (Ari Hakahuhta 4.9.2014) uutinen NATO:n huippukokouksesta Walesissa (<http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002758718.html> luettu 15.12.2016) on otsikoitu *”Tiivis kumppanuus” avaa Suomelle uusia ovia NATOssa*. Suomen tiedonsaanti ja vaikutusmahdollisuudet voivat kehittyä merkittävästi.

HS:n lähteet korostavat tehostettuun kumppanuuteen kutsuttujen maiden mahdollisuuksia osallistua toiminnan suunnitteluun myös poliittisella tasolla. Kun Suomen ministerit ja presidentti

olivat tähän asti osallistuneet vain keskusteluihin kriisinhallintaoperaatioista, avaa uusi järjestely HS:n mukaan Suomen ministereille ovia NATO:n laajempaan strategiseen suunnitteluun ja yksittäisiä harjoituksia tai hankintoja käsitteleviin kokouksiin. Suurin osa niistä kuitenkin hoidetaan HS:n mukaan virkamiestasolla. Suomi ja Ruotsi ovatkin olleet HS:n mukaan tiedonsaannissa NATOsta niitä itseä koskevissa asioissa käytäväkeskustelujen varassa. (<http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002758718.html> luettu 15.12.2016).

Viralliselta nimeltään tiivistetty kumppanuus NATO:n kanssa on *"Tehostettu mahdollisuuksien ohjelma"* (*Enhanced Opportunities Programme*). Nimellä korostetaan, ettei kyseessä ole lievempi versio Nato-jäsenyydestä vaan edelleen pelkkä rauhankumppanuus. Vielä edellisenä kesänä hanketta oli Brysselissä valmisteltu *"ilman vaaraa julkisuudesta."* HS:n mukaan NATO:n huippukokous päätti mitä tehdään, ja ministerit päättävät miten asiassa edetään. Joka tapauksessa aikaisintaan talvella 2014 saattoi odottaa tietoa siitä, miten Nato raottaa varsinaista salattua tiedusteluaan Ruotsin ja Suomen kaltaisille maille. (<http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002758718.html> luettu 15.12.2016).

NATO:n kiinnostus Suomea kohtaan kasvoi isäntämaasopimuksen allekirjoitusta suuremmaksi, sillä tilannetta kiristi Venäjän ja Ukrainan välinen konflikti. Tiivistetty kumppanuus, jota NATO Suomelle tarjosi, oli valmisteltu jo ennen Ukrainan tapahtumia, mutta nyt sekä NATO että Euroopan tilanne voitiin nähdä uudessa murrosvaiheessa. Suomessa keskustelu tiivistetystä kumppanuudesta NATO:n kanssa on jäänyt isäntämaasopimuksen varjoon.

Yleisradio haastatteli asiantuntijaa sopimuksen allekirjoitusta seuraavana päivänä (YLE Tuuli Liekari 5.9.2014), ja otsikoi uutisen *"Asiantuntija: Isäntämaasopimus ei vie Suomea milläkään lähemmäs Natoa"*. Asiantuntijana haastateltiin valtiotieteen tohtori Pauli Järvenpää, joka toimi Virossa International Centre for Defence Studies –keskuksessa tutkijana. Järvenpää oli aiemmin toiminut pitkään puolustusministeriössä sekä ulkoasiainhallinnossa Suomen NATO-edustustossa Brysselissä, sekä Suomen Afganistanin suurlähettiläänä. (<http://yle.fi/uutiset/3-7453998> luettu 15.12.2016).

Järvenpään mukaan isäntämaasopimus tulisi akuutiksi luonnonkatastrofin tai suuronnettomuuden sattuessa. Toinen mahdollisuus olisi **Viron joutuminen Venäjän hyökkäyksen kohteeksi. Silloin NATO voisi Järvenpään mukaan haluta isäntämaasopimuksen perusteella käyttää Suomen aluetta hyödyksi.** *”Käytännössä se voisi tarkoittaa, että Suomi toivottaisi Nato-joukot tervetulleeksi puolustamaan Viroa pohjoisesta suunnasta.”* (<http://yle.fi/uutiset/3-7453998> luettu 15.12.2016).

Haastattelussa Järvenpää kannattaa Suomen NATO-jäsenyyttä, koska sotatilanteessa Suomi tarvitsee apua ulkomailta. *”Se organisaatio, joka tällaista apua tarjoaa myös meille, on Nato, hän toteaa.”* Järvenpää arvioi Itämeren tilannetta niin, että etulinjan (Viro, Latvia, Liettua ja Puola) maiden puolustuksen lisäämiseksi maavoimia liikuteltaisiin jatkuvasti tarkkailun lisäämiseksi. *”Luotaisiin pelote, että jos Venäjä alkaa esimerkiksi painostamaan Viroa, kykenee Viro ainakin sotilaallisesti vastatoimiin.”* Länsi-Ukrainassa syyskuun lopulla 2014 järjestettävää NATOn sotaharjoitusta Järvenpää kutsui mieluummin **kriisinhallintaharjoitukseksi.** (<http://yle.fi/uutiset/3-7453998> luettu 15.12.2016).

Yleisradion MOT-ohjelma käsitteli isäntämaasopimusta ohjelmassaan 20.4.2015 (<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016) otsikolla *”Natosta isäntä taloon”*. Kansanedustaja Lea Mäkipää totesi eduskunnan keskustelussa syyskuussa 2014, ettei hän henkilökohtaisesti isäntämaasopimusta ole hyväksymässä ennen kuin asiasta keskustellaan. Presidentti Sauli Niinistö puolestaan totesi (4.9.2014), että *”Me olemme ottaneet askeleen siinä johdonmukaisessa politiikassa, jossa lähdemme omasta vahvasta puolustuksesta ja kumppanuuksista, mutta Natoon ei mennä askel kerrallaan tai mistään takaovesta. Se on sitten kokonaan eri asia.”* (<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Valtiotieteen tohtori, eversti evp. Pekka Visuri puolestaan tulkitsi tilannetta niin, että on vaiivhkaa annettu NATO-joukoille mahdollisuus päästä Suomen alueelle tai sallia kauttakulku jonnekin. Kirjailija ja kolumnisti Raimo Pesonen puolestaan tulkitsi tilannetta niin, että valtaa on

käytetty tavalla, joka venyttää demokratian periaatteita – ellei suorastaan riko niitä. Puolustusministeri Carl Haglund puolestaan totesi jo 5.9.2014 YLE:n Aamu-tv:ssä, että asia on ollut vireillä jo 13 vuotta, siis vuodesta 2001. Yhteiskuntatieteiden tohtori Risto Volasen mukaan sopimus kattaa sekä kriisinhallinnan ja harjoitukset, kuin myös hyökkäyssodat. Volasen mukaan hallitus on selkeästi antanut kansalaisille harhaanjohtavaa tietoa isäntämaatukea koskevasta yhteisymmärryspöytäkirjasta. Siitä annettu kuva ei siis ole suhteessa paperin sisältöön. Suomen entinen ulkoministeri, professori Keijo Korhonen tulkitsee sopimuksen olevan ”pitkä naula Suomen itsenäisyyden ruumisarkussa”. (<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Pesonen näkee, että Suomessa on pitkä perinne tehdä sopimuksia, jotka eivät muuta mitään. Vasta jälkepäin todetaan, että ne ovatkin muuttaneet paljon. Entinen puolustusministeri Elisabeth Rehn, joka oli vahvasti mukana hankkimassa Suomeen Hornet-hävittäjiä USA:sta vuonna 1992, totesi (Dokumentti: Minä, Elisabeth Rehn, osa 2/6. T: Peik Henrichson, Fri film, 2011. Esitetty FST5:llä 8.10.2011) syksyllä 2011, että hävittäjähankinnoilla tunnustettiin väriä ja näytettiin, että kuulumme länteen. Rehn tunnustautui myös NATO-myönteiseksi. Kenraaliluutnantti, Puolustusministeriön päällikkö Arto Rätty puolestaan näkee, että isäntämaasopimus luo paremmat puitteet sille yhteistyölle, jota on tehty jo vuodesta 1995 lähtien. Rätty toimii myös Suomen valtion turvallisuuskomitean puheenjohtajana. Hän näkee, että sopimus on ollut tavoitteena jo vuodesta 2002, mutta sitä ei ole ryhdytty toteuttamaan. (<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Timo Kantola, joka MOT:n ohjelman tekohetkellä oli Ulkoministeriön poliittisen osaston apulaisosastopäällikkö, oli ollut alusta asti mukana neuvottelemassa sopimusta. Hänen mukaansa kyse on ”meidän itse asettaman rauhankumppanuustavoitteen viemistä maaliin.” Hallituksen mukaan kyse on lähinnä NATO:n kanssa aiemmin tehtyjen sopimusten toimeenpanosta. ”Tämä on yhteisymmärryspöytäkirja, joka perustuu Suomen ja Naton tekemiin rauhankumppanuutta koskeviin sopimuksiin. Siellä on ns. joukkojen asemaa koskeva sopimus, esikuntia koskeva sopimus, tietosuojaa koskevat sopimusjärjestelyt. Nämä kaikki on tässä

perustana”, toteaa Kantola. MOT:n mukaan hallituslähteistä korostettiin, ettei sopimuksesta ole tarvetta enää erikseen päättää eduskunnassa, koska se on eduskunnan aiempien linjausten mukainen. ”Tämä on yhteisymmärryspöytäkirja, joka perustuu Suomen ja Naton tekemiin rauhankumppanuutta koskeviin sopimuksiin. Siellä on ns. joukkojen asemaa koskeva sopimus, esikuntia koskeva sopimus, tietosuojaa koskevat sopimusjärjestelyt. Nämä kaikki on tässä perustana.” (<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Pekka Visuri puolestaan näkee, että sopimus on hyvin saman tyyppinen, kuin NATOn jäsenmaatkin ovat tehneet. Risto Volanen taas tulkitsee, että sopimuksella luodaan edellytykset sille, että NATO pystyy toimimaan kaikissa toiminnoissaan Suomessa. (<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Kysymykseen siitä kuka tekee päätöksen NATO-joukkojen Suomeen kutsumisesta ei saada yksimielistä vastausta. Kantola vastaa, että Suomi päättää, Visuri näkee, että asia vaatii selventämistä ja valtiosihteeri Olli-Pekka Heinonen Valtioneuvoston kansliasta puolestaan toteaa, ettei meillä ole olemassa olevaa lainsäädäntöä sitä tilannetta varten. *”Silloin on tosiaan ajateltavissa se vaihtoehto, että semmoisessa erillisessä tapauksessa, niin se valmisteltaisiin tavallaan erillislainsäädäntönä, joka vietäis eduskunnan päätettäväks.”* (<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Tällaista erillislainsäädäntöä ei ollut Ruotsissakaan, ja asia menikin siellä parlamentin käsittelyyn.

Pekka Visuri:

”Viime kädessään Suomi itsenäisenä maana vastaa kaikesta toiminnasta, mitä Suomen alueella tapahtuu. Mutta tuossa sopimuksessa, taikka muistiossa – kuinka sitä nyt halutaan nimittää - niin siinä kyllä annetaan aika pitkälle menevät valtuudet sille osapuolelle, joka tulee tälle alueelle tietyissä tehtävissä”... ”Aivan ilmeistä on sitten tää, että ihmiset eivät kerta kaikkiaan tiedä, mitä tämä sopimus sisältää. Ja sitä ei ole mitenkään selkeästi poliittisessa keskustelussa kyllä käsitelty. Ja ennen kaikkea erikoista on se, että siitä ei ole ollut virallista suomennosta.”

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Antti Pesonen, puheenjohtaja, Itsenäisyyspuolue:

”Se, että niin kuin tällaista sopimusta ei ole virallisesti käännetty, niin se kertoo kyllä aika paljon, missä mennään.”

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Pekka Visuri:

”Kyllä on käynyt usein niin, että monta asiaa on tullut hyvin yllättäen ikään kuin sovittuna, jo päätettynä. Ja sitten on syntynyt jopa vielä semmosiakin kommentteja, että Suomihan on itse asiassa jo sitoutunut Nato-järjestelmiin niin pitkälle, että ei oikeastaan ole mitään kynnystä täysjäsenyyteen. Ja tämä on usein yllättänyt eduskunnankin ja poliittiset puolueet, että tällasia järjestelyjä on tehty. Ne vaan yhtäkkiä ilmoitetaan”... ”Että poliitikoitan tästä asiasta vastaavat ilman muuta. Ja sen takia on vähän erikoista, että selkeästi sotilaspoliittisen sopimuksen allekirjoittajana on puolustusvoimain komentaja. Hänenhän pitäisi vastata tietenkin vain puolustusvoimien osuudesta.”

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Risto Volanen toimi poliittisena valtiosihteerinä valtioneuvoston kansliassa vuosina 2003-2010.

Tänä aikana isäntämaasopimus ei hänen mukaansa ollut kertaakaan esillä hallituksen piirissä.

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Pertti Salolainen, ulkoasianvaliokunnan varapuheenjohtaja, Yle uutiset 23.4.2014:

”Jos jossakin aiemmissa asiakirjoissa on esitetty, että pyritään tällasia sopimuksia saamaan aikaan, niin eihän se tarkoita sitä, että ei tiedotettaisi siitä, kun se sopimus tulee allekirjoitusvaiheeseen. Eli tämä on päivänselvä asia ja se ei meille missään tapauksessa riitä se tieto, et se on ollut joissain asiakirjoissa, että tavoitellaan tällaista sopimusta.

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Arto Rätty:

”Siis eduskunnalle on annettu kaksi selontekoa asiasta ennen allekirjoitusta ja allekirjoituksen jälkeen. Eduskunta on saanut... siis ulkoasiainvaliokunta on saanut kaksi selontekoa tästä yhteisymmärryspöytäkirjasta”...”En päivämääriä muista. Voin... voin tarkistaa kyllä päivämäärätkin. Mulla on mukana... katotaan se päivämäärä... Kaikkia päiviä on vaikeaa muistaa aina... Ulkoasiainvaliokunta saanut valtioneuvoston selvityksen perustuslain §97:n mukaisesti yhteisymmärryspöytäkirjasta sen neuvottelun vaiheessa ja neuvottelun päättyttyä. Ne on annettu 29.4. ja 22.8.2014.”

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa informoitiin siis kuusi päivää varapj. Salolaisen jyrähdyksen jälkeen. (<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Raimo Pesonen, kirjailija, kolumnisti:

”Sitten julkisessa keskustelussa selitetään, että kansanäänestykseen mahdollisesta Nato-jäsenyydestä ei tule mennä, koska kansalla ei ole käytettävissään parasta mahdollista informaatiota. Tuntuu, että se paras mahdollinen informaatio ei ole käytettävissä edes poliitikoilla. Ainakaan kansanedustajatasolla.”

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Olli-Pekka Heinonen, valtiosihteeri, Valtioneuvoston kanslia:

*”Koska kysymys on yhteisymmärryspöytäkirjasta, joka on niin kuin aikaisempien sopimusten niin kun täytäntöönpanoa. Ja sen niin kuin eduskunnan... tosiaan noissa **kaikissa turvallisuuspoliittisissa selonteoissa sieltä vuodesta 2001 lähtien toimivan linjan täytäntöönpanosta, niin välttämättä sitä sen merkitystä ei ole nähty sen tyyppisenä, että tota siitä olisi sitten laajemminkin tiedotettu.”***

”Sopimus sitoo Suomea paljon vakavammalla, turvallisuuspolitiikkamme ja geopoliittisen asemamme keskeisiin kohtiin liittyvällä tasolla kuin mitä aikaisemmat järjestelyt ja välipuheet Naton kanssa. Tämän pidemmälle ei mikään itsenäinen valtio voi ulkopuoliselle päätäntäoikeuttaan luovuttaa. Suomen perustuslakien ja demokraattisen järjestelmän mukaan tällainen sopimus on ilman muuta vietävä eduskunnan päätettäväksi ja käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen edellyttämällä tavalla. Tämä taas edellyttää kansanvaltaisessa maassa laajaa, vapaata kansalaiskeskustelua aiheesta.” (Ote prof. Keijo Korhosen s-postiviestistä 1.4.2015) (<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Arto Rätty, kenraaliluutnantti, Puolustusministeriön päällikkö:

”En näe siinä tarvetta sen syvempään keskusteluun. Se syvempi keskustelu käytiin aikoinaan, kun Suomi lähti mukaan rauhankumppanuusohjelmaan -94 ja tämä on vain yksi niin kuin lisäaskel siinä ohjelman sisällä.”

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Pekka Visuri:

”Olisi erittäin tärkeää selkeyttää Suomen asemaa siinä, että esimerkiksi sanotaan poliittisessa yhteydessä aivan selvästi, että Suomi ei anna aluettaan käytettäväksi minkäänlaisiin sotatoimiin toista osapuolta vastaan.”

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Miksi sopimuksesta tiedotettiin Suomessa vasta kun Ruotsi oli sen vahvistanut parlamentissa?

Pekka Visuri:

”Kyllä ne ovat samanlaisia, mutta pieni vivahde-ero on siinä, että saatekirjelmässä Ruotsin sopimuksessa nimenomaan sikäläinen hallitus on todennut, että toteuttaminen vaatii erikseen poliittiset päätökset.”

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Ruotsissa lopullisen siunauksen isäntämaasopimukselle antaa siis maan parlamentti. Suomessa päätettiin menetellä toisin – eli Suomen ja Naton solmima sopimus astui voimaan heti sen jälkeen, kun se oli tullut allekirjoitetuksi.

Raimo Pesonen, kirjailija, kolumnisti:

”Tässä olisi syytä olla hereillä sekä kansanedustajien että median että kansalaisten, että mitä tapahtuu ja missä mennään.”

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

Pekka Visuri:

”Tämä on huomiota herättävän löysää tämä poliittinen valvonta näissä asioissa. Kun järjestyksen pitäisi olla tietenkin se, että ulkopoliitikasta ja puolustuspolitiikasta päättää valtion johto ja siinä on tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja eduskunta niitä päätöksentekuelimiä. Niin silloin näiden pitäisi tarkasti valvoa, joka hetki pystyvä valvomaan, mitä myöskin sotilaspolitiikan alalla ulkomaitten kanssa tehdään. Eikä missään tapauksessa tyytä siihen, että asioita tuodaan lähestulkoon valmiina pöydälle.”

”Ne ei saisi olla tämäntyyppiset asiat mitään yksinkertasia sotilaskäskyasioita.”

(<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016).

3.2 Isäntämaasopimus Ruotsissa

Yleisradio uutisoi isäntämaasopimuksen käsittelyä Ruotsissa 29.2.2016 otsikolla: *”Naton isäntämaasopimus herättää Ruotsissa epäluuloja”* ja jatkaa aiheen käsittelyä: *”Ruotsin eduskunta saa isäntämaasopimuksen eteensä keväällä. Suomessa sopimus hyväksyttiin vähin äänin ilman eduskuntaa.”*

(Ulkomaat 29.2.2016 klo 21:38päivitetty 29.2.2016 klo 21:50 Hannele Muilu, Pohjoismaiden-kirjeenvaihtaja <http://yle.fi/uutiset/3-8709498> luettu 15.12.2016).

Seuraava Yleisradion uutisointi aiheesta 25.5.2016 oli jo hieman syvempi:

"Ruotsin valtiopäivät hyväksyi Naton isäntämaasopimuksen – "Venäjä on arvaamaton"

Suomi on hyväksynyt sopimuksen jo aiemmin."

(Ulkomaat 25.5.2016 klo 17:56päivitetty 25.5.2016 klo 18:15 Paula Tapiola <http://yle.fi/uutiset/3-8906542> luettu 15.12.2016).

"Ruotsin valtiopäivät on hyväksynyt sotilasliitto Naton isäntämaasopimuksen. Sopimus hyväksyttiin selvällä äänen enemmistöllä 291–21. Vasemmistopuolue vastusti sopimuksen hyväksymistä.

Sotilasliitto Nato voi sopimuksen nojalla sijoittaa isäntämaahan joukkoja ja kalustoa, isäntämaan hallituksen luvalla.

Ruotsi ja Nato allekirjoittivat sopimuksen syksyllä 2014, mutta sen voimaan tulo on edellyttänyt nyt hyväksytyjä lakimuutoksia Ruotsissa. Suomi on hyväksynyt sopimuksen jo aiemmin."

(<http://yle.fi/uutiset/3-8906542> luettu 15.12.2016)

Suomessa Ruotsin valmistelemaan isäntämaasopimukseen suhtauduttiin hyvin varauksella. Markku Juutinen kirjoitti Magneettimedia-lehdessä varsin laajan kirjoituksen aiheesta. Seuraavassa kaksi otetta hänen näkemyksistään.

(Magneettimedia 29.5.2016)

"Ruotsi hyväksyi isäntämaasopimuksen: Suomen turvattomuus lisääntyy

Myös Ruotsi on hyväksynyt isäntämaasopimuksen. Ainakin Suomen osalta sopimus allekirjoitettiin ilman eduskunnan käsittelyä ja informointia sopimuksesta. Suomessa sopimuksen hyväksymisprosessi viittaa valtiopetokseen. Mitkä ovat Venäjän toimenpiteet, jos isäntämaasopimuksen myötä Ruotsin ja Suomen maaperille asetetaan vieraanvallan sotilastukikohtia?

Vaikka Naton Strategian laitos tiedottaa, että Nato tulee säilymään poliittis-sotilaallisena liittona, minkä keskeisiä tehtäviä ovat jäsenvaltioidensa alueen ja etujen kollektiivinen puolustaminen, ei tämä tiedonanto pidä paikkaansa. Naton puolustusliitto on vain globaalien pääomaimperialistien ja kansainvälisten pankkiirien etujen valvojana.”

Markku Juutinen

(<http://magneettimedia.com/ruotsi-hyvakysi-isantamaasopimuksen-suomen-turvattomuus-lisaantyy/> luettu 15.12.2016).

3.3 Keskustelu Suomen ja Ruotsin isäntämaasopimuksista

Vastavalkea-verkkajulkaisu jatkoi keskustelua Suomen ja Ruotsin isäntämaasopimuksista 29.2.2016. Mikko Elo pohtii onko isäntämaasopimus laillinen?

”Suomi ja Ruotsi allekirjoittivat ns. Isäntämaasopimuksen (MOU) Naton kanssa samanaikaisesti 4. syyskuuta 2014. Molempien puolesta sopimuksen allekirjoittivat puolustusvoimien komentajat, eli Suomesta Jarmo Lindberg. NATOn puolesta allekirjoittajia oli kaksi.

Tämän jälkeen Isäntämaasopimus onkin saanut erilaisen käsittelyn Suomessa ja Ruotsissa. Ruotsi ilmoitti heti alussa, että sopimus viedään eduskuntaan. Viime viikolla Ruotsin televisio (SVT) kertoi, että Isäntämaasopimus käsitellään eduskunnassa ja astuu voimaan 1. heinäkuuta. Kevään aikana Ruotsin hallitus antaa sopimukseen liittyvät lakiesitykset.

Pieni epäily heräsi myös liittyen siihen, mitä Suomen laki sanoo siitä, että amerikkalaiset kutsuvat itse itsensä Suomeen sotaharjoituksiin. Miten Suomen laki mahdollistaa tämän? Oliko

sotaharjoitusten tiedottamisesta kinastelu pelkästään savuverho sille, ettei amerikkalaisten tulo perustu Suomen lakiin?”

(<https://vastavalkea.fi/2016/02/29/onko-isantamaasopimus-laillinen/> luettu 15.12.2016).

Tauno O. Mehtälä puolestaan esittää mediakritiikkiä 4.6.2016 YLE:ä kohtaan koskien Ruotsin isäntämaasopimuksen uutisointia.

”Yle uutisoi Ruotsin valtiopäivien Naton isäntämaasopimuspäätöksen suomeksi ja ruotsiksi. Uutiset poikkeavat mielenkiintoisella tavalla toisistaan. Siinä, missä ruotsinkielisessä luetellaan keskeiset parannukset sopimustekstiin (Ruotsi kutsujana, ydinaseiden kieltö), suomenkielinen ei puhu niistä halaistua sanaa.

Siitä ollaan tietysti vaiti, että Venäjällä tilanne nähdään päinvastoin Naton laajenemisena Venäjää kohti, mikä pakottaa Venäjän reagoimaan. Samoin siitä, että Pohjoismaista strategisesti kiinnostunut USA on lisännyt aktiivisuuttaan Venäjän rajojen tuntumassa eikä toisin päin. Suomenkielisessä uutisessa Venäjä mainitaan seitsemän kertaa. Ruotsinkielisessä ei kertaakaan.

Mitä Ruotsi saavutti isäntämaasopimuksen käsittelyllä valtiopäivillä?

Ylen ruotsinkielisestä uutisesta ilmenee kaksi merkittävää eroa Suomen isäntämaasopimukseen verrattuna.

Ensinnäkin, Nato-joukot voivat tulla maahan vain ruotsalaisten kutsusta (Natostyrkor kan bara placeras i Sverige efter svensk inbjudan). Suomen sopimusta hyväksymässä olleen silloisen ulkoministeri Erkki Tuomiojan (sd) suullisen tulkinnan mukaan meilläkin vaaditaan Suomen lähettämä kutsu. Tuomiojan tulkintoihin on syytä suhtautua varauksella: Lupasihän hän senkin, ettei Venäjän pakotteista koidu Suomelle pysyvää vahinkoa. Itse sopimusteksti ei anna kutsujakysymykseen vastausta. Viimeaikainen sotaharjoituskäytäntö viittaisi pikemminkin siihen, että Nato-joukot (USA:n joukot) voivat tulla maahamme itse itsensä kutsumina. Siis jo nyt, kun vasta harjoitellaan. Mikä mahtaakaan olla tilanne tosipaikan tullen?

Nato-joukkojen sijoittamiselle vain Ruotsin kutsusta on nyt siis valtiopäivien vahvistus (varauma). Suomelta sellainen puuttuu. Kuitenkin juuri Suomelle olisi elintärkeää, ettei Venäjä pidä maattamme USA:n hyökkäysväylänä.

Toiseksi, Ruotsin valtiopäivät päätti, ettei isäntämaasopimus anna Nato-maille oikeutta sijoittaa ydinaseita Ruotsin alueelle (Världlandsavtalet ger inte Natoländer rätt att placera kärnvapen på svenskt territorium). USA:n ydinaseiden salliminen Suomen alueella on varmin tapa saada Venäjän ydinarsenaali niskaamme. Sitä ei kannata uutisoida, että ruotsalaisilla oli järkeä edes sen verran, että kielsivät ydinaseet?

Suomen valtiojohton hämäräperäinen, epädemokraattinen toimintatapa on tuottanut Suomelle Ruotsia heikomman ja vaarallisemman sopimuksen.

Ylen kyky sanoa tällaiset asiat suomeksi näyttää – surullista kyllä – tehneen tilaa isäntämaamme sotapropagandalle.

(<https://vastavalkea.fi/2016/06/04/mediakritiikkia-yle-ja-ruotsin-isantamaasopimus/> luettu 15.12.2016)

Mehtälän kirjoitus herätti myös yleisön kommentoimaan aihetta. Tässä nimimerkki Vittaleuka.

Kommentti

Vittaleuka 16.6.2016 at 13:24

”Isäntämaa sopimus ei ole voimassa, koska se ei täytä lain kirjainta ja sen Suomea koskeva sisältö ja velvoitteet, olisi pitänyt käsitellä vähintään perustuslakivaliokunnassa sekä alistaa sen jälkeen parlamentaariseen käsittelyyn eduskunnassa. Nyt isäntämaasopimuksen allekirjoitti yksittäinen sotilashenkilö, jolla ei ole virkansa puolesta laajempaa mandaattia ja oikeutta laatia lakeja, asetuksia saati tehdä koko Suomen kansan puolesta sopimuksia ulkovaltojen kanssa, millä ei ole kansan enemmistön antamaa tahtoa, kannatusta ja suostumusta. Näitä lainsuojattomia sopimuksia on muitakin, mm. Euroopan Unioniin liittyminen ja markan vaihtaminen euroon. Nykyisen perustuslain mukaan Suomi on Euroopan Unionin jäsen, jonka voisi yhtä hyvin tulkita

pelkäksi kerhotoiminnaksi. Mielestäni isäntämaa sopimuspaperilla voi hyvinkin pyyhkiä perseen, vaikka sen paperi on siihenkin tehtävään erittäin heikkolaatuista.”

(<https://vastavalkea.fi/2016/06/04/mediakritiikkia-yle-ja-ruotsin-isantamaasopimus/> luettu 15.12.2016).

3.4 Isäntämaasopimus ja merkitysten tasot

Suomen hallituksen ja NATO:n välinen yhteisymmärryspöytäkirja voidaan nähdä universaalissa kontekstissa sekä tiedostettuna että tiedostamattomana merkityksenantona, joka avautuu yleisölle jokaisen omasta taustasta käsin. Koska yleisöstä, siis kansalaisista, vain harva tuntee kansainvälistä oikeutta tai valtion sopimusteknisiä kysymyksiä, voidaan sopimuksen, jota kutsutaan yhteisymmärryspöytäkirjaksi, merkityksenannon rakentuvan jonkin piiloisen varaan. Kuten aiemmin on todettu, sitä ei virallisesti määritellä juridisesti sitovaksi, vaan siinä määritellään Suomen tehtävät sotilaallisen järjestön avustamiseksi. Piiloinen merkitys on haluttu säilyttää siten, ettei sopimusta ole virallisesti suomennettu. Näin ollen siihen tutustuminen edellyttää varsin hyvää englannin kielen taitoa.

Universaali taso voidaan nähdä tarkasteltaessa Suomea geopoliittisesti. Suomella on hyvin pitkä yhteinen raja Venäjän kanssa, ja toimivat suhteet naapurimaahan, joka on edelleen yksi maailmanpolitiikan merkkitekijä, on pidettävä kunnossa. Kansalaisen näkökulmasta yhteistyö läntisen sotilasliiton kanssa voidaan hyvinkin tulkita toimintana itäistä naapuria kohtaan. Sen sijaan, että painopiste ulko- ja turvallisuuspolitiikassa olisi diplomatiassa ja liennytyksessä, halutaankin Suomessa varautua idän uhkaan laajana läntisenä sotilaallisena yhteistyönä. Koska kyse on maan puolustamisesta sotilaallisesti, on universaali taso myös aina läsnä pohdittaessa sodan ja rauhan kysymyksiä. Elämän ja kuoleman kysymykset ovat syvimpiä merkityksen antajia niin yksittäisen kansalaisen elämässä kuin koko kansakunnan tulevaisuutta pohdittaessa.

Arkielämässä valtion toiminta näyttäytyy rutiininomaisena. Tällöin sen yhteisölliset merkitykset ovat suurelta osin historiallisia, eli ne vaihtelevat ajasta ja kulttuurista toiseen. Se mikä NATO:n

näkökulmasta saattaa olla vain tulevan sotilaallisen tukikohdan valmistelevaa toimintaa, saattaa suomalaisesta näyttäytyä vieraan sotilaallisen vallan invaasiona. (Moilanen P. & Rähä P. 2010). Varsinkin kun suomalaisten vastustus NATOon liittymiseksi on vain vahvistunut. NATOon liittymisen kannattajia oli Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) mukaan vuonna 2014 30% suomalaisista, kun liittymisen kannattajia oli syys-lokakuussa 2016 vain 25%. (MTV3 uutiset 1.12.2016. <http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/tuore-kysely-joka-neljas-suomalainen-kannattaa-nato-jasenytytta/6194432> luettu 7.12.2016).

Kansalaisen näkemyksiä sotilaallisesta liittoutumisesta, sen hyödyistä ja haitoista ohjaa pääosin media: televisio ja lehdistö. Kun maakuntalehdissä armeijaa ja sotilaallista toimintaa pääasiassa esitellään myönteisessä valossa ja vaihtoehdot jätetään vähemmälle, ei ole yllätys, että yhteistyö läntisen sotilasliiton kanssa tulkitaan edullisena, jopa välttämättömänä.

3.5 Isäntämaasopimuksen juridinen ja poliittinen ulottuvuus

Suomen valtiovalta määrittelee yhteisymmärryspöytäkirjan, Memorandum of Understanding, juridisesta näkökulmasta käsin. Näin se ikään kuin turvaa selustansa poliittisesti. Kun pöytäkirjatason sopimus ei ole oikeudellisesti sitova, niin voidaan aiheellisesti kysyä mikä se sitten on?

”Oikeuskirjallisuudessa yhteisymmärryspöytäkirjan oikeudellisesta sitovuudesta on esitetty erilaisia tulkintoja. Yhteisymmärryspöytäkirjalla tarkoitetaan kansainvälisissä suhteissa tavanomaisesti osapuolten keskinäisen poliittisen yhteisymmärryksen ilmaisevia asiakirjoja, jotka pääsääntöisesti tehdään ministeriöiden nimissä.”

(<http://www.formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=88618&GUID={3F50F06C-8978-44B3-AE5A-4278927C0AE8}> luettu 8.11.2016).

Yhteisymmärryspöytäkirjoja tavataan käyttää erityisesti sellaisissa valtioiden toiminnoissa, jolloin sopimusten sisältöjä ei ole haluttu julkistaa. Tässäkin tapauksessa Suomi ei ole julkaissut suomeksi Isäntämaasopimusta.

Toisaalta ulkoasiainministeriö toteaa, että

”Toisinaan yhteisymmärryspöytäkirjoihin sisällytetään myös valtioita sitovia määräyksiä, mikä hämärtää näiden asiakirjojen ja perinteisten kansainvälisten velvoitteiden välistä eroa.”

(<http://www.formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=88618&GUID={3F50F06C-8978-44B3-AE5A-4278927C0AE8}> luettu 8.11.2016).

Kansalaisen tasolla liikuttaessa voidaankin kysyä, minkälaisen merkityksen valtioneuvosto asiakirjasta tiedottaessaan haluaa antaa?

Isäntämaasopimuksen voidaan nähdä vähentävän tai jopa tuhoavan Suomen poliittista sitoutumattomuutta ja linkittävän meidät vahvasti läntiseen sotilaalliseen yhteistyöhön. Se on esitetty loogisena jatkumona rauhankumppanuudelle ja yhteistyölle NATO:n kanssa, jota Suomi on harjoittanut vuodesta 1994. Herää vain kysymys: kuka on päättänyt, että Suomi luopuu sitoutumattomuudestaan?

Rauhankumppanuus muuttaa Suomen geopoliittisen aseman sitoutumattomuudesta NATO:n rauhankumppanuuden kautta ”isäntämaaksi”, joka tarjoaa maa-, meri- ja ilmavoimansa sotilasliiton käyttöön. Suomi ja Ruotsi ovat olleet sitoutumattomia maita Irlannin, Sveitsin ja Itävallan ohella. Mitä tämä merkitsee maailmanpolitiikan näyttämöllä, ja onko sitoutumattomuuden uskottavuus ”isäntämaasopimuksen” kautta menetetty? Missä ja milloin käydään (kansalais)keskustelu Suomen ja poliittisen liiton NATO:n yhteistyöstä? NATOhan on sekä poliittinen, että sotilaallinen liitto:

”NATO’s essential purpose is to safeguard the freedom and security of its members through political and military means.”

(<http://www.nato.int/nato-welcome/index.html> Luettu 6.10.2016)

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimijoiden teot, lausunnot, sopimukset ja yhteisymmärryspöytäkirjat näyttävät varsin erilaisissa merkityksissä kansalaisen näkökulmasta. Suomessa on haluttu lisätä kansalaisten suoraa vaikutusvaltaa mm. kansalaisaloitteiden teko-oikeudella, mutta kuinka lisätä kansalaisten suoraa vaikuttamista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, kun sopimukset valmistellaan ja päätetään pienessä piirissä eduskunnan ja täten julkisen keskustelun ulottumattomissa? Jokainen määrittää subjektiivisesti itse tällaisen toiminnan merkitykset.

3.6 Isäntämaasopimus on sopimus ja ei ole sopimus

Minkälainen merkitys yhteisymmärryspöytäkirjalla on, jos se kerran ei ole sitova, sen rikkomisesta ei tule sanktioita, eikä sitä kansainvälisesti tarvitse ratifioida? Sitä ei myöskään pääsääntöisesti saateta voimaan, eikä sitä julkaista säädöskokoelman sopimussarjassa (Ulkoasiainministeriö 2012, Valtiosopimusopas, 29). Merkityksen antaminen tapahtuu vastaanottajan tasolla, sillä tulkinnan mahdollisuudet ovat lukemattomat. Vastaanottajan kulttuurinen ja poliittinen tausta voi vaikuttaa siihen, kuinka sopimusta tulkitaan. Miltä yhteisymmärryssopimus näyttää kainuulaisen, tukholmalaisen, pietarilaisen tai washingtonilaisen silmin? Entä millaisia tiedostettuja tai tiedostamattomia merkityksenantoja siihen liittyy? Koska yleisö, eli kansalaiset, eivät ole juridiikan, eivätkä varsinkaan kansainvälisen oikeuden asiantuntijoita yleisesti, niin ulkopoliittisten sopimusten – tai poliittisten yhteisymmärryspöytäkirjojen – tekeminen näyttää jokaisen vastaanottajan tasolla subjektiivisesti. Kun tällaiseen toimintakulttuuriin kuuluu vielä kansanvaltaisen eduskunnan pitäminen valmistelusta ja keskustelusta ulkona, syntyy väkisinikin mielikuva salaisesta, salakähmäisestä tai jonkinmoisesta Suomen hivuttamisesta NATO:n leiriin.

Siinä missä valtiosopimus on avoimempi asiakirja, mistä käydään keskustelua, ja mistä julkisuudessa voidaan argumentoida, yhteisymmärryspöytäkirja määritellään ministeriötason yhteistoimintana. Silloin kun sovitaan esim. kalastuskiintiöistä Itämerellä, tämä on ymmärrettävämpää, mutta kun tehdään sotilasliiton kanssa sellaista yhteistyötä, missä luvataan

Suomen maaperä, ilmatila ja merialueet sotilasliiton käyttöön, toiminta näyttäytyy tyystin eri valossa.

”1.2 NATO:n sotilaallinen toiminta. Joukkojen suorittama sotilaallinen toiminta sisältäen harjoitukset, koulutuksen, operationaalisen kokeilun ja vastaavat toimet, tai strategisen, taktisen, huolto-, koulutus- tai hallinnollisen sotilaallisen tehtävän; taisteluun johtava prosessi mukaan lukien hyökkäys, joukkojen siirrot, huolto ja järjestelyt, jotka tarvitaan tavoitteiden saavuttamiseen missä tahansa taistelussa tai kampanjassa.”

(http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2014/20140082/20140082_2 luettu 7.12.2016, suom. IPU).

4 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Suomessa on käyty vilkasta keskustelua liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon (NATO) viimeiset 24 vuotta. Tämän keskustelun käyminen on nostanut esille yhteistyön, sopimusten ja kansainvälisen toiminnan merkitysten tulkinnan. Syyskuussa 2014 allekirjoitettu Isäntämaasopimus Suomen valtioneuvoston ja NATO:n välillä, on haluttu virallisesti esittää ministeriötason yhteisymmärryssopimuksena. Ikään kuin kyseessä olisi jalkapallon ystävyysmaaottelu. Pelataan reilu ottelu, mutta ei potkita vastustajaa nilkkaan.

Yhteisymmärryspöytäkirjat voidaan tulkita menneen ajan ulkopoliittikkaan kuuluviksi – sellaiseen aikaan, jolloin kylmä sota jäädettiin kenraalien korvien välit. Uhka tuli idästä, ja sieltä se uhkaa tulla nytkin. Siihen on varauduttava, eikä kansalaisilta tarvitse kysyä mitään. Eduskunnasta nyt puhumattakaan. Aivan kuten kävi Hornetien ja taisteluhelikopterien hankinnan kanssa.

”Ei pidä puhua helikopterihankinnasta, vaan maavoimien kehittämisestä. Puolustusvoimat on asiantuntija ja suunnittelee tilausvaltuuden sisällön. Eivät poliitikot siihen pysty.” (Hägglund 1997).

Sen lisäksi, että Suomen armeijan komentokieli on muutettu suomesta NATO-englanniksi, voi vain ihmetellä valtion virallista tiedottamista. Se nimittäin näyttäytyy kansalaisen näkökulmasta varsin tarkoitushakuisena sekä takapainotteisena. Kun valtioneuvosto tiedotti 27.8.2014 yhteisymmärryspöytäkirjan poliittisesta ulottuvuudesta (http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/republikens-president-och-statsradets-utrikes-och-sakerhetspolitiska-ministerutskott-faststallde-undertecknandet-av-ett-samforstandsavtal-om-varldlands luettu 11.11.2016), niin se viittasi samalla poliittiseen jatkuvuuteen, mitä on harrastettu jo vuodesta 2001. Valtioneuvoston virkamiehet ja jäsenet eivät kaikki allekirjoita tätä jatkuvuutta tänä päivänäkään.

”Isäntämaatuki ei ole uusi asia. Suomi on antanut isäntämaatukea esimerkiksi Suomessa järjestetyissä kansainvälisissä harjoituksissa. Yhteisymmärryspöytäkirjan solmimisen jälkeen isäntämaatuen yksityiskohdista voidaan vastaisuudessa sopia tehokkaammin. Vakioidut toimintamallit helpottavat yhteistyötä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Naton standardit ovat kansainvälisessä puolustusyhteistyössä vallitsevia. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteoissa on lisäksi vuodesta 2001 alkaen linjattu puolustuksen kehittämisen yhdeksi osa-alueeksi ulkopuolisen avun vastaanottokyvyn varmistaminen.

Naton kanssa allekirjoitettava yhteisymmärryspöytäkirja muodostaa kehyksen ja on puiteasiakirja, jonka pohjalta erikseen sovitaan kuhunkin konkreettiseen tapaukseen soveltuvasta käytännön isäntämaatuesta.”

(http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/republikens-president-och-statsradets-utrikes-och-sakerhetspolitiska-ministerutskott-faststallde-undertecknandet-av-ett-samforstandsavtal-om-varldlands luettu 11.11.2016).

Edellä mainittu näyttäytyy kansalaisen näkökulmasta siten, että Suomi onkin itse asiassa antanutkin NATOLle isäntämaatukea jo vuodesta 2001, eikä 4.9.2014 lähtien. Tarkoitushakuisuus ja takapainotteisuus näyttäytyvät tässä valtioneuvoston merkityksen annossa siten, että allekirjoittamalla yhteisymmärryspöytäkirja establoititiin vallitseva tilanne. Siis kun oli jo tehty yli 20 vuotta yhteistyötä (Rauhankumppanuus NATOn kanssa allekirjoitettiin vuonna 1994

<http://puolustusvoimat.fi/kansainvalinen-toiminta/naton-rauhankumppanuus> luettu 7.12.2016), niin elokuussa 2014 annettu tiedonanto oli vain vahvistus olemassa olevalle tilanteelle. Tilanteelle, mistä kansalaiset (ja virkamiehet sekä valtioneuvoston jäsenet) on haluttu pitää tietämättömänä ja syrjässä.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on perinteisesti haluttu pitää pienen piirin asiana ja kansalaiset – sekä eduskunta – näiden keskustelujen ulkopuolella. Kun presidentti Sauli Niinistö 219. maanpuolustuskurssin avajaisissa 7.11.2016 otti esille Suomessa käydyn keskustelun ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, niin hän toppuutteli äärimmäisiä ilmaisuja Venäjän suhteen. Sen sijaan läntisen sotilasyhteistyön hän näki laajana ja tulevaisuuteen suuntautuvana. Ei vastakkainasettelua lisäävänä, vaan dialogia ja diplomatiaa lisäävänä. (<http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?contentid=353891&nodeid=44810&contentlan=1&culture=fi-FI> luettu 11.11.2016). Liittoutumattomuudesta hän ei tuntunut olevan niinkään huolissaan.

Voi myös kysyä miksi Suomi turvautuu läntiseen sotilasyhteistyöhön ja NATOon, vaikka enemmistö kansasta on NATOon liittymistä vastaan mielipidetiedusteluissa? (<http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/tuore-kysely-joka-neljas-suomalainen-kannattaa-nato-jasenytytta/6194432> luettu 7.12.2016).

Tuleeko Suomen valtionjohdon tekemiä yhteisymmärrysasiakirjoja tulkita niin, että niillä jälkikäteen establoidaan syntynyt tilanne, että kun asejärjestelmät on tilattu lännestä, niin looginen siirtymä on toimia näin myös jatkossa. Tuleehan laitteiden käyttöjärjestelmät ja –kielikin lännestä. Tämä kaikki on vain niin vaikea nähdä liennytyistä ja diplomatiaa lisäävänä kehityksenä, varsinkin suurvallan naapurissa.

Entä osataanko Suomessa käydä asiallista ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua? Kuuluuko asia edes kansalaisille? Ainakin eduskunnalle sen ajattelisi kuuluvan. Nyt päätöksenteko on pienellä piirillä, jota kutsutaan ulko- ja turvallisuuspoliittiseksi ministerivaliokunnaksi, johon myös tasavallan presidentti osallistuu. Ainakaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan jättäminen puolustusministeriön harteille yhteisymmärryspöytäkirjojen – ja lisäpöytäkirjojen – muodossa ei

näytä lisäävän kansalaisten luottamusta politiikkaan, varsinkin Suomen ulko- ja puolustuspolitiikkaan, mikäli kenraalit sitä johtavat. Edes kenraalikunnan sisällä ei ole ollut viime vuosikymmeninä yksimielisyyttä siitä mikä on parasta Suomelle puolustuspolitiikassa: maavoimien vai ilmavoimien kehittäminen? Mikäli näistä asioista ei voida tai osata keskustella ja päättää eduskunnassa, niin yhteisymmärryspöytäkirjojen laadinta ja merkitys näyttäytyy kansalaisille varsin oudossa valossa.

”Vuoden 2016 ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa todetaan Suomen olevan sotilasliittoon kuulumaton maa. Toisaalta selonteossa huomioidaan Suomen ja Naton kumppanuusyhteistyön luoman yhteensopivuuden osaltaan varmistavan, että mahdolliselle sotilaalliselle liittoutumiselle ei muodostu käytännön esteitä. Samalla Suomi seuraa tarkasti turvallisuusympäristönsä muutosta ja pitää yllä mahdollisuutta hakea jäsenyyttä Natossa.”

(<http://www.finlandnato.org/Public/default.aspx?contentid=75622> luettu 22.11.2016)

5 Lähteet

http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_112461.htm? Luettu 5.12.2016

http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/republikens-president-och-statsradets-utrikes-och-sakerhetspolitiska-ministerutskott-faststallde-undertecknandet-av-ett-samforstandsavtal-om-varldlands luettu 5.12.2016

<http://www.finlex.fi/data/muut/valtiosopimussanasto.pdf> luettu 5.12.2016

http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2014/20140082/20140082_2 luettu 7.12.2016, suom. Itsenäisyyspuolue IPU

Ulkoasiainministeriö 2012, Valtiosopimusopas

Moilanen P. & Rähä P. 2010. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Aaltola J. & Valli R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin, s. 46-69.

<http://www.yk.fi/node/467> luettu 11.11.2016

Suomen Perustuslaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L8> luettu 11.11.2016

<http://yle.fi/uutiset/3-7200906> luettu 15.12.2016

<http://valtionneuvosto.fi/tietoa/historiaa/hallitukset-ja-ministerit/raportti-/r/m1/73>

Luettu 9.11.2016

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L8> Luettu 9.11.2016

<http://www.formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=88618&GUID={3F50F06C-8978-44B3-AE5A-4278927C0AE8}> Luettu 10.11.2016

<http://www.yk.fi/node/467> Luettu 10.11.2016

Siljander P. & Karjalainen A. 1993. Kvalitatiivisen aineistoanalyysin sitoumuksista. Teoksessa S. Anttonen & R. Raivola (toim.) Kasvatus ja koulutus muuttuvassa yhteiskunnassa. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita 5, 25-49.

HS 27.8.2014 <http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002756785.html> luettu 15.12.2016

<http://www.kaleva.fi/uutiset/ulkomaat/naton-isantamaasopimus-tarkoittaa-sotilasyksikoiden-avustamista/674205/> luettu 15.12.2016

<http://www.kaleva.fi/uutiset/ulkomaat/naton-isantamaasopimus-tarkoittaa-sotilasyksikoiden-avustamista/674205/> luettu 15.12.2016

<http://yle.fi/uutiset/3-7437760> luettu 15.12.2016

<http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002758855.html> luettu 15.12.2016

<http://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002758718.html> luettu 15.12.2016

<http://yle.fi/uutiset/3-7453998> luettu 15.12.2016

<http://yle.fi/uutiset/3-7202532> luettu 15.12.2016

<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/20/natosta-isanta-taloon-kasikirjoitus> luettu 15.12.2016

<http://yle.fi/uutiset/3-8709498> luettu 15.12.2016

<http://yle.fi/uutiset/3-8906542> luettu 15.12.2016

<http://magneettimedia.com/ruotsi-hyvaksyi-isantamaasopimuksen-suomen-turvattomuus-lisaantyy/> luettu 15.12.2016

<https://vastavalkea.fi/2016/02/29/onko-isantamaasopimus-laillinen/> luettu 15.12.2016

<https://vastavalkea.fi/2016/06/04/mediakritiikkia-yle-ja-ruotsin-isantamaasopimus/> luettu 15.12.2016

<http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/tuore-kysely-joka-neljas-suomalainen-kannattaa-nato-jasenyttta/6194432> luettu 7.12.2016

<http://www.formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=88618&GUID={3F50F06C-8978-44B3-AE5A-4278927C0AE8}> luettu 8.11.2016

<http://www.nato.int/nato-welcome/index.html> Luettu 6.10.2016

http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/republikens-president-och-statsradets-utrikes-och-sakerhetspolitiska-ministerutskott-faststallde-undertecknandet-av-ett-samforstandsavtal-om-varldlands luettu 11.11.2016

<http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?contentid=353891&nodeid=44810&contentlan=1&culture=fi-FI> Luettu 11.11.2016

<http://www.finlandnato.org/Public/default.aspx?contentid=75622> Luettu 22.11.2016

6 LIITTEET

Suomen tasavallan 72. hallitus, pääministeri Katainen | 22.6.2011 - 24.6.2014

Pääministeri

Katainen, Jyrki Tapani 22.6.2011 24.6.2014 Kokoomus

Pääministerin sijainen

Urpilainen, Jutta Pauliina 22.6.2011 6.6.2014 SDP

Rinne, Antti Juhani 6.6.2014 24.6.2014 SDP

Ulkoasiainministeri

Tuomioja, Erkki Sakari 22.6.2011 24.6.2014 SDP

Eurooppa- ja ulkomaankauppaministeri

Stubb, Cai-Göran Alexander 22.6.2011 24.6.2014 Kokoomus

Kehitysministeri

Hautala, Heidi Anneli 22.6.2011 17.10.2013 Vihreät

Haavisto, Pekka Olavi 17.10.2013 24.6.2014 Vihreät

Oikeusministeri

Henriksson, Anna-Maja Kristina 22.6.2011 24.6.2014 RKP

Sisäasiainministeri

Räsänen, Päivi Maria 22.6.2011 1.1.2014 Kristillisdemokraatit

Sisäministeri

Räsänen, Päivi Maria 1.1.2014 24.6.2014 Kristillisdemokraatit

Puolustusministeri

Wallin, Stefan Erik 22.6.2011 5.7.2012 RKP

Haglund, Carl Christoffer 5.7.2012 24.6.2014 RKP

Valtiovarainministeri

Rinne, Antti Juhani 6.6.2014 24.6.2014 SDP

Urpilainen, Jutta Pauliina 22.6.2011 6.6.2014 SDP
Hallinto- ja kuntaministeri
Virkkunen, Henna Maria 22.6.2011 4.4.2014 Kokoomus
Opetus- ja viestintäministeri
Kiuru, Krista Katriina 4.4.2014 24.6.2014 SDP
Kulttuuri- ja urheiluministeri
Arhinmäki, Paavo Erkki 22.6.2011 4.4.2014 Vasemmistoliitto
Opetusministeri
Gustafsson, Jukka Tapani 22.6.2011 24.5.2013 SDP
Kiuru, Krista Katriina 24.5.2013 4.4.2014 SDP
Maa- ja metsätalousministeri
Koskinen, Jari Antero 22.6.2011 24.6.2014 Kokoomus
Liikenne- ja kuntaministeri
Virkkunen, Henna Maria 4.4.2014 24.6.2014 Kokoomus
Liikenneministeri
Kyllönen, Merja Sinikka 22.6.2011 4.4.2014 Vasemmistoliitto
Elinkeinoministeri
Häkämies, Jyri Jukka 22.6.2011 16.11.2012 Kokoomus
Vapaavuori, Jan Pellervo 16.11.2012 24.6.2014 Kokoomus
Työministeri
Ihalainen, Lauri Armas 22.6.2011 24.6.2014 SDP
Sosiaali- ja terveysministeri

Risikko, Paula Sinikka 22.6.2011 24.6.2014 Kokoomus
Peruspalveluministeri
Guzenina-Richardson, Maria 22.6.2011 24.5.2013 SDP
Huovinen, Krista Anri Susanna 24.5.2013 24.6.2014 SDP
Ympäristöministeri
Niinistö, Ville Matti 22.6.2011 24.6.2014 Vihreät
Kulttuuri- ja asuntoministeri
Viitanen, Pia-Liisa 4.4.2014 24.6.2014 SDP
Asunto- ja viestintäministeri
Kiuru, Krista Katriina 22.6.2011 24.5.2013 SDP
Viitanen, Pia-Liisa 24.5.2013 4.4.2014 SDP

<http://valtioneuvosto.fi/tietoa/historiaa/hallitukset-ja-ministerit/raportti/-/r/m1/72>
Luettu 9.11.2016

Suomen tasavallan 73. hallitus: Stubb pääministeri | 24.6.2014 - 29.5.2015

Pääministeri
Stubb, Cai-Göran Alexander 24.6.2014 29.5.2015 Kokoomus
Pääministerin sijainen

Rinne, Antti Juhani 24.6.2014 29.5.2015 SDP
Kehitysministeri

Paatero, Sirpa Hannele 26.9.2014 29.5.2015 SDP
Haavisto, Pekka Olavi 24.6.2014 26.9.2014 Vihreät
Ulkoasiainministeri

Tuomioja, Erkki Sakari 24.6.2014 29.5.2015 SDP
Eurooppa- ja ulkomaankauppaministeri

Toivakka, Lenita Anneli 24.6.2014 29.5.2015 Kokoomus
Oikeusministeri

Henriksson, Anna-Maja Kristina 24.6.2014 29.5.2015 RKP
Sisäministeri

Räsänen, Päivi Maria 24.6.2014 29.5.2015 Kristillisdemokraatit
Räsänen, Päivi Maria 26.9.2014 29.5.2015 Kristillisdemokraatit
Puolustusministeri

Haglund, Carl Christoffer 24.6.2014 29.5.2015 RKP
Haglund, Carl Christoffer 26.9.2014 29.5.2015 RKP
Valtiovarainministeri

Rinne, Antti Juhani 24.6.2014 29.5.2015 SDP
Opetus- ja viestintäministeri

Kiuru, Krista Katriina 24.6.2014 29.5.2015 SDP
Maa- ja metsätalousministeri

Orpo, Antti Petteri 24.6.2014 29.5.2015 Kokoomus
Liikenne- ja kuntaministeri

Risikko, Paula Sinikka 24.6.2014 29.5.2015 Kokoomus

Elinkeinoministeri

Vapaavuori, Jan Pellervo 24.6.2014 29.5.2015 Kokoomus
Vapaavuori, Jan Pellervo 24.6.2014 26.9.2014 Kokoomus
Työministeri

Ihalainen, Lauri Armas 24.6.2014 29.5.2015 SDP
Sosiaali- ja terveysministeri

Räty, Laura Kaarina 24.6.2014 29.5.2015 Kokoomus
Peruspalveluministeri

Huovinen, Krista Anri Susanna 24.6.2014 29.5.2015 SDP
Ympäristöministeri

Niinistö, Ville Matti 24.6.2014 26.9.2014 Vihreät
Grahn-Laasonen, Sanni Kaisa 26.9.2014 29.5.2015 Kokoomus
Kulttuuri- ja asuntoministeri

Viitanen, Pia-Liisa 24.6.2014 29.5.2015 SDP

Memorandum of Understanding

82/2014

NATO UNCLASSIFIED

Releasable to the Public

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING (MOU) BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC
OF FINLAND AND
HEADQUARTERS, SUPREME ALLIED COMMANDER TRANSFORMATION AS WELL AS
SUPREME HEADQUARTERS ALLIED POWERS EUROPE
REGARDING THE PROVISION OF HOST NATION SUPPORT FOR THE EXECUTION OF NATO
OPERATIONS / EXERCISES / SIMILAR MILITARY ACTIVITY
NATO UNCLASSIFIED

Releasable to the Public

LIST OF CONTENTS

INTRODUCTION

SECTION ONE DEFINITIONS

SECTION TWO PURPOSE

SECTION THREE SCOPE

SECTION FOUR REFERENCE DOCUMENTS

SECTION FIVE RESPONSIBILITIES

SECTION SIX FINANCIAL PROVISIONS

SECTION SEVEN LEGAL CONSIDERATIONS

SECTION EIGHT FORCE PROTECTION

SECTION NINE SECURITY AND DISCLOSURE OF INFORMATION

SECTION TEN COMMENCEMENT, DURATION AND TERMINATION

SECTION ELEVEN MODIFICATION AND INTERPRETATION

SECTION TWELVE RELATIONSHIP WITH NATIONAL AND INTERNATIONAL LAW

SIGNATURE

ANNEX

INTRODUCTION

The Government of the Republic of Finland, represented by the Ministry of Defence (MoD) as well as the Headquarters,

Supreme Allied Commander Transformation (HQ SACT) and the Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE),

hereinafter referred to as the Participants:

HAVING REGARD to the provisions of the North Atlantic Treaty, dated 4 April 1949, and in particular Article 3 thereof;

HAVING REGARD to the Partnership for Peace Framework Document Issued by the Heads of State and Government

Participating in the Meeting of the North Atlantic Council (Framework Document), dated 10 January 1994;

HAVING REGARD to the provisions of the Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the

Status of their Forces (NATO SOFA), dated 19th June 1951, the Protocol on the Status of International Military

Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty (Paris Protocol), dated 28 August 1952, the Agreement

among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the Other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (PfP SOFA), dated 19 June 1995, the Additional Protocol to the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the Other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (Additional Protocol to the PfP SOFA), dated 19 June 1995, and including the Further Additional Protocol to the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (Further Additional Protocol to the PfP SOFA), dated 19 December 1997;

HAVING REGARD to the provisions of the Security Agreement between Finland and the North Atlantic Treaty Organization, dated 22 September 1994 and the Administrative Arrangement for the Protection of Classified Information Exchanged between the Government of the Republic of Finland and the North Atlantic Treaty Organization, dated 3 July 2012.

HAVING REGARD to the concept of deploying NATO forces and coalition forces under NATO command and control to or through the territory of the Republic of Finland during periods of peace, crisis, emergency, and conflict in support of NATO military activities;

HAVING REGARD to the concept of exercises and operations anticipated to take place with NATO, Partnership for Peace (PfP) and other NATO-led forces;

AND IN CONSIDERATION of the needs of the Republic of Finland, hereinafter called the Host Nation, and the needs of the Allied Command Operations (ACO), and the Allied Command Transformation (ACT) hereinafter referred as the Strategic Commands (SCs);

THE PARTICIPANTS HAVE REACHED THE FOLLOWING UNDERSTANDING:

SECTION ONE

1. DEFINITIONS

For the purposes of this MOU and its follow-on documents the following definitions apply:

1.1 Forces. All components of a NATO-led force, to include all personnel, animals, material, and provisions, together with any civilian components of such forces as defined in the NATO SOFA, Paris Protocol and PfP or other nations participating under the NATO lead. The term also includes all ships, aircraft, vehicles, stores, equipment, and ammunition, as well as all air, land and sealift movement resources, together with their support services including contractors deploying or supporting the force.

(NATO) Contractors. Non-Finnish businesses, individuals and entities, who are not resident in the territory of Finland, who are employed by NATO, NATO Member States, and non-NATO nations contributing to NATO-led operations, and who are providing goods and/or services of whatever nature in the territory of Finland to NATO within the framework of operations, exercises, experiments or similar-NATO-led military activities. This includes contractors employees as well as sub-contractors and their employees acting within the framework of the operation but it does not include local contractors, their employees, subcontractors and their employees.

1.2 NATO Military Activities. Military actions including exercises, training, operational experimentation and similar activities, or the carrying out of a strategic, tactical, service, training, or administrative military mission performed by forces; the process of carrying on combat, including attack, movement, supply and manoeuvres needed to gain the objectives of any battle or campaign.

1.3 NATO Commander. A military commander in the NATO chain of command.

1.4 NATO Organisations. Headquarters and organised units of forces under NATO command and control.

1.5 International Military Headquarters. International Military Headquarters in the NATO integrated command structure or that have been granted that status by the NAC/DPC. This includes activities that may be temporary detachments or units of the Headquarters.

1.6 National Headquarters. Headquarters of national forces under NATO command and control.

1.7 Multinational Headquarters. Headquarters with personnel from more than one nation formed by agreement of participating nations and under NATO command and control.

1.8 Sending Nations (SNs). Those nations and International Military Headquarters or its elements deploying to the territory HN in support of NATO military activities.

1.9 Host Nation (HN). The Republic of Finland.

1.10 Strategic Commanders or Commands (SCs). The Supreme Allied Commander Europe (SACEUR), the commander of Allied Command Operations (ACO), and the Supreme Allied Commander Transformation (SACT), the commander of Allied Command Transformation (ACT).

1.11 Host Nation Support (HNS). The civil and military assistance rendered in peace, emergencies, crisis and conflict by a Host Nation to allied forces and organisations, which are located on, operating in or transiting through the Host Nation's territory, territorial waters or airspace.

1.12 Force Protection (FP). All measures taken and means used to minimise the vulnerability of personnel, facilities, equipment and activities to any threat and in all situations, to preserve freedom of action and the operational effectiveness of the force.

1.13 Expenses. Those expenditures associated with the establishment, support and sustainment of national, multinational or International Headquarters, forces or NATO organisations. For the purposes of this MOU and its followon documents:

a. NATO Common Costs. Those expenses agreed in advance to be the collective responsibility of the Alliance.

b. Shared Costs. Those expenses agreed in advance to be the shared responsibility of more than one nation. Shared Cost arrangements are usually based on a formula detailed in the relevant Technical Arrangement and/or Joint Implementation Arrangements.

c. Direct National Costs. Those expenses considered the responsibility of a single SN.

1.14 NATO Common Funding. Funds provided by NATO nations and made available upon approval through NATO budgets for Common Costs incurred during the conduct of the NATO military activity specified therein.

1.15 Note of Accession (NOA). A document indicating the intent of a SN to participate in arrangements for HNS under the provisions of this MOU for a specified NATO-led military activity.

1.16 Statement of Intent (SOI). A document indicating a SN's intent to participate in arrangements for HNS under the provisions of this MOU, but subject to certain specific reservations. The HN will confirm whether or not the reservations are acceptable for the provision of HNS.

1.17 Technical Arrangement (TA). A follow-on bilateral arrangement for a specified NATO military activity. It details the responsibilities and procedures for the provision of HNS by the HN to the NATO Commander and SN(s).

1.18 Joint Implementation Arrangement (JIA). A follow-on bilateral arrangement that establishes the commitment between the signatories concerning the provision and receipt of HNS. It includes detailed information on the required and offered support, site-specific procedures for implementation and reimbursement or payment terms.

1.19 Joint Host Nation Support Steering Committee (JHNSSC). A committee established on an ad hoc basis and cochaired by the HN and NATO Commander. The committee, comprised of authorised representatives from all SNs, the HN

and NATO Commander(s), will meet to coordinate the necessary amplifying arrangements regarding HNS, such as the TA and JIA(s), as appropriate.

1.20 Operational Sites. Sites situated in the territory of the HN for the purpose of operational and/or logistics support to the force for NATO-led military activities. These sites are detachments of a Strategic Command under the command and control of the NATO Commander.

1.21 The Participants are aware of that unless a meaning is specified within this MOU, for NATO the NATO Glossary of Terms and Definitions (AAP-6) will apply.

SECTION TWO

2. PURPOSE

2.1 The purpose of this MOU is to establish policy and procedures for the establishment of operational sites and the provision of HNS to NATO forces in, or supported from the HN, during NATO military activities.

2.2 This MOU and its follow-on documents are intended to serve as the basis for planning by the appropriate HN authority and by NATO Commanders anticipating HNS arrangements for a variety of NATO military activities. These missions include those for which deploying forces have been identified and those for which forces are yet to be identified.

SECTION THREE

3. SCOPE AND GENERAL ARRANGEMENTS

3.1 The provisions of the, NATO or PfP SOFA, Paris Protocol and the Further Additional Protocol and any other relevant agreements as may be in force between the Supreme Headquarters and HN, will apply to all NATO-led military activities.

3.2 The HN recognises operational sites set up under implementation of this MOU to be detachments of the establishing Supreme Headquarters and the activities of such detachments to be undertakings of the Supreme Headquarters. The sites to be established will be identified in follow-on documents. Command and control arrangements will be assigned in applicable operational plans.

3.3 This MOU is intended to be in accord with NATO doctrine and policy and provides an umbrella arrangement and structure for HNS.

3.4 The HN will provide support within its fullest capacity, subject to availability and within the practical limitations of the circumstances that then exist, to the forces deployed on NATO-led military activities. The details of this support will be addressed in follow-on documents.

3.5 The provisions of this MOU apply in peace, emergencies, crisis and conflict or periods of international tension as may be jointly determined by the appropriate HN and NATO authorities.

3.6 While SNs are encouraged to participate in NATO military activities and to accept the provisions of this MOU as the umbrella document under which HNS is provided by the HN, separate bilateral agreements with individual nations may be taken into account by the HN on a case-by-case basis.

3.7 The HN and SCs may designate representatives to negotiate follow-on documents that support and amplify this MOU.

3.8 NATO military activities supported by this MOU may require multinational support air operations by fixed wing aircraft and helicopters, and in the case of ports, by merchant and military support vessels. The HN acknowledges that movement of such aircraft, helicopters, ships and their crews in and through HN territorial areas, will take place under a general clearance for the duration of the NATO military activity. The HN will administer/control all aspects of such a clearance.

SECTION FOUR

4. REFERENCE DOCUMENTS

Reference documents that may be applicable to this MOU are contained at Annex A.

SECTION FIVE

5. RESPONSIBILITIES

Within the provisions of this MOU:

5.1 Host Nation

a. During development of follow-on documents and as changes occur, and following completion of these documents, the HN will provide timely notice to the appropriate NATO Commander concerning the availability or any deficiencies of HNS capabilities. The HN takes note that NATO planners rely on the developed follow-on documents to this MOU and require timely notice of planned changes to the national establishment and capabilities.

b. In order to provide support, the HN will make the necessary arrangements with sources of support, to include civil and commercial sources. Commercially procured support will be obtained via a competitive bidding process from the lowest compliant bidder.

c. The HN will keep the administrative and financial records necessary to establish reimbursement to the HN for resources provided to the forces. Records documenting transactions funded through NATO budgets will be made available to NATO as required for audit purposes.

d. The standard of goods and services supplied by the HN will be in accordance with the details set out in the follow-on

documents.

e. The HN will retain control over its own HNS resources, unless control of such resources is released.

f. The HN will provide, in advance of any NATO military activity, a price list for any relevant or identified HN support.

g. The HN will invite SNs to accept the provisions of this MOU by either a Note of Accession or Statement of Intent.

h. The HN (in coordination with the NATO Commander) will provide to the force, medical and dental support by HN military personnel/facilities under the same conditions as provided to the HN military.

i. The HN will provide the procedures for the medical links between HN and SN, including medical POCs.

j. During development of follow-on documents, the HN will provide the NATO Commander with copies in English of any health, safety, environmental and agricultural regulations, which may apply to a NATO military activity, as well as any regulations in respect to the storage, movement, or disposal of hazardous materials.

k. The HN accepts that copies of SNs cargo manifests for equipment and supplies both for military and personal use in accordance with the NATO SOFA, will be sufficient documentation for Customs purposes.

5.2 NATO Commander

a. The NATO Commander will ensure, to the maximum extent possible, that follow-on documents specify the type, quantity, and quality of support required. It is noted that the mission and force structure cannot be specified before designation in an Operation Plan (OPLAN) an Operation Order (OPORD), or an Exercise Operational Order (EXOPORD).

The NATO Commander will provide supplementary information necessary for HN planning as soon as practicable.

b. The NATO Commander will give timely notice of any change in circumstances to the HN and will propose modification of follow-on documents, as appropriate.

c. The NATO Commander will determine whether Common Funding is available and which requirements are eligible for Common Funding.

d. The NATO Commander will define and prioritise required HNS and approve the pricing for Common Costs.

e. The NATO Commander will ensure financial reimbursement to the HN for agreed HNS if paid for through Common Funding. In all other cases, the NATO Commander will aid so far as possible in the resolution of financial obligations between the HN and the SNs.

f. If SN requirements conflict with the NATO Commander's resource distribution priorities, the appropriate NATO

Commander will resolve the conflict with the SNs involved.

g. The NATO Commander will identify personnel and other requirements for the operation of sites to be established in the HN.

h. The NATO Commander will facilitate standardisation of support requirements and costs during negotiations and/or at the JHNSSC.

5.3 Sending Nations

a. SNs may elect to participate in the structure and procedures for HNS by accepting the provisions of this MOU through

a NOA or by issuing a SOI for a specified NATO military activity.

b. SNs will identify HNS requirements to the HN and responsible NATO Commander.

c. For Direct National Cost requirements, the SN will normally participate in negotiations for HNS during the JHNSSC or

directly with the HN if a JHNSSC is not established. SNs will provide direct payment or reimbursement for HNS to the HN

only for services provided from military sources unless other payment procedures are used as agreed. Under contractual

arrangements made by the HN and the SNs, the support provided from commercial or civilian resources will be paid for

directly by the SNs.

d. SNs will provide authorised personnel to participate in HNS discussions during the JHNSSC, if established.

e. SNs will report changes in HNS requirements to the HN and appropriate NATO Commander as they occur and shall

submit revised HNS requirements and/or status reports.

f. SNs are responsible for the cost of any civilian medical or dental services rendered by the HN.

g. SNs must follow HN health, safety, environmental and agricultural regulations and procedures that have been

identified for operational sites as well as any HN regulations for the storage, movement, or disposal of hazardous

materials.

SECTION SIX

6. FINANCIAL PROVISIONS

6.1 As agreed in the NATO/PfP SOFA and/or Paris Protocol and/or Further Additional Protocol and/or mutual agreement

and/or international convention, activities of International Military Headquarters, operational sites, NATO-owned

and/or chartered vessels, aircraft, vehicles and POL provided to Forces will be free from all taxes, duties, state tolls, fees,

and all similar charges.

6.2 The Paris Protocol and Further Additional Protocol which implement immunities and privileges regarding

International Military Headquarters will be applied to any headquarters element, detachment that may deploy to HN

following the implementation of a NATO military activity.

6.3 Equipment, supplies, products and materials temporarily imported and exported from HN territory in connection

with a NATO military activity, are exempt from all duties, taxes and fees. Other customs procedures will be determined

in accordance with the NATO or PfP SOFA, Paris Protocol and Further Additional Protocol, as applicable.

6.4 Where complete exemption from taxes, duties, fees, and similar charges is not possible for purchases performed

from the HN domestic economy, charges will not be levied at a higher rate than applied to the HN Armed Forces All

expenses should be processed with the least amount of accompanying administrative requirements.

6.5 Financial transactions, to include the transfer of funds and creation of accounts, at any private or governmental bank

institution are to be conducted without acquiring governmental charges or governmental fees of any kind.

6.6 Final financial arrangements, particularly those related to NATO Common Funding, will likely only be determined just

prior to the implementation of a NATO military activity. All financial arrangements negotiated beforehand must,

however, be specific as to NATO's maximum financial liabilities. Expenses not specifically agreed to as being a NATO

funded expense, prior to the expense being incurred, will not receive NATO Common Funding.

6.7 Follow-on documents will provide the initial basis for cost estimates and will serve as the basis for the categorisation

of expenses as either NATO Common Costs (if applicable), Shared Costs, or Direct National Costs.

6.8 Where the NATO Commander determines that certain costs are both eligible and affordable for NATO Common

Funding (from approved budget allocations) the appropriate SC will authorise Common Funding for those expenses and

will either pay directly or reimburse the HN.

6.9 Where certain expenses are determined to be attributable to more than one nation, such expenses may be

identified as Shared Costs and may, by the mutual agreement of the nations involved, be shared in accordance with a

cost share formula approved in the TA or other follow-on documents.

6.10 Charges for civil and military materiel and services provided by the HN will not be levied at a higher rate than the

HN Armed Forces is charged and will not include administrative or overhead surcharges, but may reflect adjustments

due to delivery schedules, points of delivery, or similar considerations. Reimbursement will not be paid for support

provided by military personnel.

6.11 The NATO Commander and SNs may contract directly with commercial suppliers for supplies, services or other support.

6.12 NATO-owned vehicles and SN military vehicles are self-insured and as such may operate without commercial insurance.

6.13 The HN will not incur any financial liability on behalf of the NATO Commander or the SNs, unless specifically requested to do so in advance by an authorised representative, and unless responsibility for payment of the expenses is agreed. Furthermore, no funds will be committed until the Supreme Headquarters or the SNs, as appropriate, approve the relevant follow-on documents and direct their implementation.

6.14 Funding has not been allocated in association with this MOU, and this document does not represent a specific funding obligation on the part of the NATO Commander or SNs. Detailed financial arrangements and reimbursement procedures will be specified in the follow-on documents.

6.15 Establishment of operational sites to support NATO military activities does not contemplate construction or rehabilitation of infrastructure.

SECTION SEVEN

7. LEGAL CONSIDERATIONS

7.1 The Supreme Headquarters will perform, or may delegate, legal actions essential for the performance of missions, including, but not limited to, the exercise of capacity to enter into contracts, engage in legal or administrative proceedings, and acquire and dispose of property.

7.2 The status of the forces deployed to the territory of the HN will be determined in accordance with the NATO or PfP SOFA, Paris Protocol and/or Further Additional Protocol.

7.3 Non-contractual claims arising out of, or in connection with, the execution of this MOU, will be dealt with in accordance with the provisions of the NATO or PfP SOFA .

7.4 Contract claims will be processed and adjudicated by the HN, through the process governing public contracts and in accordance with HN law, with reimbursement from the NATO Commander or SN, as applicable.

SECTION EIGHT

8. FORCE PROTECTION

8.1 Comprehensive and effective FP will be planned for NATO static headquarters and all similar military activities, and will be detailed in OPLANS, EXPIS or supplementary agreements, as appropriate. FP will be implemented in accordance

with NATO policy and procedures and in a manner consistent with the NATO or PfP SOFA. Under no circumstances will

the FP required or provided be contrary to the NATO or PfP SOFA or HN laws.

8.2 As appropriate, the HN will inform the SN and NATO Commander of its proposed FP measures, limitations and restrictions.

8.3 As appropriate, each SN is responsible for identifying and providing its FP requirements and limitations to the HN and NATO Commander.

8.4 In addition to those FP responsibilities detailed in NATO FP policy and procedures, the NATO Commander is responsible for coordinating all required and provided HN and SN FP as appropriate to the protection of the Force.

SECTION NINE

9. SECURITY AND DISCLOSURE OF INFORMATION

9.1 Classified information stored, handled, generated, transmitted or exchanged as a result of the execution of this MOU

will be treated in accordance with the Security Agreement between Finland and the North Atlantic Treaty Organization

and the Administrative Arrangement for the Protection of Classified Information Exchanged between the Government of

the Republic of Finland and the North Atlantic Treaty Organization. Between Alliance Nations, classified information

stored, handled, generated, transmitted or exchanged as a result of the execution of this MOU will be treated in

accordance with C-M (2002) 49 "Security within the North Atlantic Treaty Organisation", dated 17 June 2002, in the

respective authorised edition, including all supplements and amendments thereto and existing security agreements and arrangements.

9.2 Information provided by any Participant or SN to any other in confidence, and such information produced by any

Participant or SN requiring confidentiality, will either retain its original classification, or be assigned a classification that

will ensure a degree of protection against disclosure, equivalent to that required by the other Participant or SN.

9.3 Each Participant and SN will take all lawful steps available to it to keep free from disclosure all information

exchanged in confidence, unless the other Participants and/or SNs consent to such disclosure.

9.4 To assist in providing the desired protection, each Participant or SN will mark such information furnished to the

other in confidence with a legend indicating its origin, the security classification, the conditions of release, that the

information relates to a specific NATO military activity, and that it is furnished in confidence.

9.5 Visits by personnel will be arranged in accordance with the procedures specified in C-M (2002)49, as amended.

9.6 All classified information subject to the provisions of this section will continue to be protected in the event of withdrawal by any participant or upon termination of the MOU.

SECTION TEN

10. COMMENCEMENT, DURATION AND TERMINATION

10.1 This MOU will become effective on the date of the last signature and remain in effect unless terminated by any Participant giving six months prior notice in writing to all other Participants.

10.2 All provisions of Sections 6, 7, and 9 will remain in effect in the event of withdrawal of any Participant or upon termination of this MOU until all obligations are fulfilled. SNs will fulfill all obligations in the event of any termination or withdrawal.

SECTION ELEVEN

11. MODIFICATION AND INTERPRETATION

11.1 This MOU may be amended or modified in writing by the mutual consent of all Participants.

11.2 Apparent conflicts in interpretation and application of this MOU will be resolved by consultation among Participants at the lowest possible level and will not be referred to any national or international tribunal or third party for settlement.

11.3 This MOU is signed in three copies in the English language.

SECTION TWELVE

12. RELATIONSHIP WITH NATIONAL AND INTERNATIONAL LAW

12.1 This MOU is not intended to supersede national law or international obligations by which the Participants are bound. The Participants will notify each other in case of any conflict arising from this MOU.

-

12.2 This MOU is not eligible for registration under Article 102 of the Charter of the United Nations.

The foregoing represents the understandings reached between the Government of the Republic of Finland, and the Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation as well as the Supreme Headquarters Allied Powers Europe, upon the matters referred to herein.

For the Government of the Republic of Finland

JARMO LINDBERG

GENERAL,

CHIEF OF DEFENCE, FINNISH DEFENCE FORCES

Dated: 4 September 2014

Republic of Finland Statement

For the purpose of this MOU and its follow-on documents, the Republic of Finland does not recognize contractors as part of the force or civilian component as defined in the NATO/PfP SOFA and Paris Protocol/Further Additional Protocol.

For the Supreme Headquarters Allied Powers Europe

And for the Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation

PHILIP M. BREEDLOVE

GENERAL, U.S. AIR FORCE

SUPREME ALLIED COMMANDER EUROPE

Dated: 4 September 2014

Supreme Headquarters Allied Powers Europe Statement

The Statement of the Republic of Finland is understood applicable in so far as NATO Military Activities remain functional

in accordance with the North Atlantic Council mandate(s).

ANNEX A

REFERENCE DOCUMENTS

a. The North Atlantic Treaty, dated 4 April 1949.

b. Partnership for Peace Framework Document Issued by the Heads of State and Government Participating in the Meeting of the North Atlantic Council (Framework Document), dated 10 January 1994. (only for MOU with PfP nation)

c. Agreement among the Parties to the North Atlantic Treaty and Regarding the Status of their Forces, (NATO SOFA), dated 19 June 1951.

d. The Protocol on the Status of International Military Headquarters set up Pursuant to the North Atlantic Treaty, (Paris Protocol), dated 28 August 1952.

e. Agreement among the States parties to the North Atlantic Treaty and other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (PfP SOFA), dated 19 June 1995.

f. Additional Protocol to the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the Other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (Additional Protocol to the PfP SOFA), dated 19 June 1995.

g. Further Additional Protocol to the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (Further Additional Protocol), dated 19 December 1997.

h. MC 319/2 - NATO Principles and Policies for Logistics.

i. MC 334/2 - NATO Principles and Policies for Host Nation Support (HNS).

j. Applicable NATO STANAGs and Policy Directives for Logistics Support, Force Protection and Financial Reimbursement.

- k. C-M(2002)49 – Security within NATO, dated 17 June 2002
- l. BI-SC Directive 15-3 Preparation of International Agreements.
- m. AJP-4.5 (B) - Allied Joint Doctrine for Host Nation Support and Procedures.
- n. CM(2002)50 – Protection Measures for NATO Civil and Military Bodies, Deployed NATO Forces and Installations (Assets) Against Terrorist Threats.
- o. BI-SC Force Protection Directive 80-25, 01 January 2003
- p. BI-SC Functional Planning Guide for Force Protection
- q. AAP-6 – NATO Glossary of Terms and definitions

http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2014/20140082/20140082_2
Luettu 6.10.2016

Isäntämaasopimus suomeksi
Suomennos Itsenäisyyspuolue (IPU) 29.1.2015

YHTEISYMMÄRRYSSOPIMUS (MOU)
SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN JA
TRANSFORMAATIOESIKUNNAN
(Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation)
JA
NATON EUROOPAN JOUKKOJEN ESIKUNNAN KESKEN
(Operaatioesikunnan, Supreme Headquarters Allied Powers Europe)
KOSKIEN ISÄNTÄMAAN TUKITOIMIA
NATO-OPERAATIOILLE / HARJOITUKSILLE / VASTAAVALLE SOTILAALLISELLE TOIMINNALLE

Sisällysluettelo

Johdanto

- Osa 1 Määritelmät
- Osa 2 Tarkoitus
- Osa 3 Laajuus
- Osa 4 Viiteasiakirjat
- Osa 5 Vastuut
- Osa 6 Taloudellinen tuki
- Osa 7 Juridiset näkökohdat
- Osa 8 Joukkojen suojaus
- Osa 9 Turvallisuus ja informaation julkaiseminen
- Osa 10 Aloitukset, kesto ja lopetus
- Osa 11 Muuttaminen ja tulkinta
- Osa 12 Yhteys kansalliseen ja kansainväliseen lakiin

Allekirjoitus

Liite

Johdanto

Suomen tasavallan hallitus, jota edustaa puolustusministeriö (Ministry of Defence, MoD), Transformaatioesikunta (Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation, HQ SACT) ja NATO:n Euroopan joukkojen esikunta (Supreme Headquarters Allied Powers Europe, SHAPE), joihin tästä lähin viitataan Osapuolina:

Ottaen huomioon Pohjois-Atlantin valtiosopimuksen (North Atlantic Treaty, NATO-sopimus), päivätty 4.4.1949, ja erityisesti sen artiklan 3;

Ottaen huomioon Rauhankumppanuus-dokumentin (Partnership for Peace), jonka 10.1.1994 NATO:n neuvoston kokouksessa mukana olleiden valtioiden päämiehet hyväksyivät;

Ottaen huomioon sopimuksen NATO-liittolaisten sotajoukkojen asemasta (Status of their Forces, NATO SOFA), päivätty 19.6.1951, Pöytäkirjan kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta NATO:ssa (Pariisin protokolla), päivätty 28.8.1952, Sopimuksen NATO-valtioiden ja Rauhankumppanuus-valtioiden sotajoukkojen asemasta (PfP SOFA), päivätty 19.6.1995, edellisen lisäpöytäkirjan (Additional protocol to the PfP SOFA), päivätty 19.6.1995, ja tämän sopimuksen ylimääräisen lisäpöytäkirjan (Further Additional Protocol to the PfP SOFA), päivätty 19.12.1997;

Ottaen huomioon Sopimuksen turvallisuusyhteistyöstä Suomen ja NATO:n välillä, päivätty 22.9.1994 ja Hallinnollisen sopimuksen luottamuksellisen informaation välittämisestä Suomen hallituksen ja NATO:n välillä, päivätty 3.7.2012;

Ottaen huomioon periaatteen (käsitteen, concept) NATO-joukkojen ja yhteistyökumppanien joukkojen komentamisesta ja kontrolloinnista NATO-komennon alla Suomen tasavallan maaperällä tai sen läpi rauhan, kriisin, hätätilan tai konfliktin aikana NATO:n sotilaallisen toiminnan tukena;

Ottaen huomioon periaatteen (käsitteen, concept) harjoituksista ja operaatioista, joiden oletetaan tapahtuvan NATO:n, Rauhankumppanuusjoukkojen (Partnership for Peace, PfP) tai muiden NATO-komentoisten joukkojen kanssa;

Ja huomioiden Suomen tasavallan, tästedes "isäntämaa", tarpeet, ja Naton Euroopan joukkojen (Allied Command Operation, ACO) ja Naton transformaatio-osaston (Allied Command Transformation, ACT), tästedes Strategiset (strategic commands, SCs), tarpeet;

OSALLISTUJAT OVAT PÄÄTYNEET SEURAAVAAN YHTEISYMMÄRRYKSEEN:

OSA 1

1. Määritelmät

Tälle yhteisymmärryssopimukselle ja sen jatkodokumenteille pätevät seuraavat määritelmät:

1.1 Joukot. Kaikki osat NATO-komentoisista ja muitten valtioiden NATO:n komennon alla olevista joukoista, sisältäen kaiken henkilökunnan, eläimet, materiaalin ja varusteet, sekä kaikki siviiliosat kyseisistä joukoista kuten on määriteltynä NATO SOFA:ssa, Pariisin protokollassa ja PfP:ssä. Tämä sisältää kaikki alukset, lentokoneet, ajoneuvot, varastot, välineet ja ammukset, kuten ilma-, maa- ja meriliikenneseurat, sekä näihin liittyvät palvelut mukaan lukien näitä joukkoja lähettävät tai tukevat alihankkijat.

NATO:n alihankkijat. Ei-suomalaiset yritykset, yksilöt ja järjestöt, jotka eivät asu Suomessa, jotka palkkaa NATO, NATO:n liittolaisvaltiot ja operaatioita tukevat ei-NATO -valtiot, ja jotka järjestävät tarvikkeita ja/tai palveluita millä tahansa toimialalla Suomen maaperällä osana NATO-operaatiota, harjoitusta tai vastaavaa NATO-johtoista sotilaallista toimintaa. Tämä sisältää alihankkijoiden työntekijät sekä heidän alihankkijansa ja työntekijänsä operaation puitteissa, mutta ei sisällä paikallisia yrityksiä, heidän työntekijöitään, heidän alihankkijoitaan tai heidän työntekijöitään.

1.2 NATO:n sotilaallinen toiminta. Joukkojen suorittama sotilaallinen toiminta sisältäen harjoitukset, koulutuksen, operationaalisen kokeilun ja vastaavat toimet, tai strategisen, taktisen, huolto-, koulutus- tai hallinnollisen sotilaallisen tehtävän; taisteluun johtava prosessi mukaan lukien hyökkäys, joukkojen siirrot, huolto ja järjestelyt, jotka tarvitaan tavoitteiden saavuttamiseen missä tahansa taistelussa tai kampanjassa.

1.3. NATO-komentaja. Sotilaskomentaja NATO:n sotilashierarkiassa.

1.4. NATO-organisaatiot. Esikunnat ja organisoidut yksiköt NATO:n komennon ja hallinnan alla.

1.5. Kansainväliset sotilasesikunnat. Kansainväliset sotilasesikunnat NATO:n integroidussa rakenteessa tai joille on myönnetty tämä status NATO:n Neuvoston/Puolustuskomitean (NAC/DPC) toimesta. Tämä voi sisältää väliaikaisesti irrotettuja yksiköitä esikunnasta.

1.6. Kansalliset esikunnat. NATO:n komennossa olevien kansallisten joukkojen esikunnat.

1.7. Kansainväliset esikunnat. Esikunnat, joissa on henkilöstöä useammasta kuin yhdestä valtiosta, toteutettuna osallistuvien valtioiden sopimuksella ja NATO:n komennon alla.

1.8. Lähettävät valtiot (SNs). Ne valtiot tai Kansainväliset esikunnat tai näiden osat, jotka lähettävät joukkoja isäntämaahan NATO:n sotilaallisten operaatioiden tueksi.

1.9. Isäntämaa (HN). Suomen tasavalta.

1.10. Strategiset komentajat tai komennot (Strategic Commanders or Commands, SCs). Naton Euroopan joukkojen ylin komentaja (Supreme Allied Commander Europe, SACEUR), NATO:n Euroopan joukkojen komentaja (Commander of Allied Command Operations, ACO), ylin

transformaatiokomentaja (Supreme Allied Commander Transformation, SACT), transformaatiokomentaja (Commander of Allied Command Transformation, ACT).

1.11. Isäntämaatuki (Host Nation Support, HNS). Isäntämaan antama siviili- ja sotilastuki rauhan, hätätilan, kriisin ja konfliktin aikana NATO-joukoille ja organisaatioille, jotka sijaitsevat, toimivat tai liikkuvat isäntämaan maaperällä, aluevesillä tai ilmatilassa.

1.12. Joukkojen suojelu (Force Protection, FP). Kaikki toiminta ja keinot, joita käytetään minimoimaan kaikenlaiset henkilöstöön, tiloihin, kalustoon ja toimintoihin kohdistuvat riskit kaikissa tilanteissa, jotta toimintavapaus ja joukkojen operatiivinen tehokkuus säilyisi.

1.13. Kulut. Ne kulut, jotka liittyvät kansallisen, monikansallisen tai kansainvälisen esikunnan, joukkojen tai NATO:n organisaatioiden perustamiseen, tukemiseen ja ylläpitämiseen. Tätä yhteisymmärryssopimusta ja sitä seuraavia dokumentteja varten:

a. NATO:n yhteiset kustannukset. Ne kustannukset, jotka on hyväksytty etukäteen NATO-liiton yhteisiksi kustannuksiksi.

b. Jaetut kustannukset. Ne kustannukset, jotka on hyväksytty etukäteen useamman kuin yhden valtion kustannuksiksi. Jaetut kustannukset perustuvat yleensä kaavaan, joka on kuvattu asianomaisessa Teknisessä sopimuksessa (Technical Arrangement, TA) ja/tai yhteisessä toteutussovituksessa (Joint Implementation Arrangements, JIA).

c. Suorat kansalliset kustannukset. Ne kustannukset, jotka ovat yhden lähettävän maan (SN) vastuulla.

1.14. NATO:n yhteinen rahoitus. Rahoitus, joka annetaan NATO-mailta NATO-budjetin kautta siinä määritelyihin NATO:n sotilaallisen toiminnan aiheuttamiin kustannuksiin.

1.15. Liittymissopimus (Note of Accession, NOA). Sopimus, joka kuvaa lähettävän maan sitoutumisen isäntämaasopimukseen tämän yhteisymmärryssopimuksen puitteissa tiettyä NATO-johtoista sotilaallista toimintaa varten.

1.16. Aiesopimus (Statement of Intent, SOI). Dokumentti, joka ilmaisee lähettävän maan aikomuksen osallistua isäntämaasopimukseen tämän yhteisymmärryssopimuksen puitteissa, mutta tietyin varauksin. Isäntämaa vahvistaa ovatko vai eivätkö varaukset ole hyväksyttäviä isäntämaasopimuksen määräysten perusteella.

1.17. Tekninen sopimus (Technical Arrangement, TA). Kahdenvälinen jatkosopimus tiettyä NATO:n sotilaallista toimintaa varten. Se kuvailee isäntämaan vastuut ja menettelyt isäntämaatukea varten NATO:n johdolle ja lähettäville maille.

1.18. Yhteinen toteuttamissopimus (Joint Implementation Arrangement, JIA). Kahdenvälinen jatkosopimus, joka määrittää allekirjoittaneiden velvollisuudet isäntämaatuen antamisessa ja

vastaanottamisessa. Se sisältää tarkan tiedon vaaditusta ja tarjotusta tuesta, kohdekohtaisista toteutustavoista ja korvausten ja maksujen ehdoista.

1.19. Yhteinen isäntämaatuen ohjausneuvosto (Joint Host Nation Support Steering Committee, JHNSSC). Vartavasten perustettu ohjausneuvosto, jonka johdossa ovat isäntämaa ja NATO-komentaja yhdessä. Neuvosto koostuu valtuutetuista edustajista kaikista lähetävistä maista, isäntämaasta ja NATO:n johtajista, ja kokoontuu koordinoimaan tarvittavat seikkaperäisesti kehiteltävät isäntämaatukea koskevat toimet kuten teknisen sopimuksen (TA) ja yhteisen toteuttamissopimuksen (JIA).

1.20. Toiminnalliset kohteet (Operational Sites). Kohteet isäntämaassa, toiminnallista ja/tai logistista tukea varten NATO-johtoisten sotilaallisten toimien joukoille. Nämä kohteet ovat strategisen johdon erillisyyksiköitä ja toimivat NATO-komentajan komennon alla.

1.21. Osallistujat ovat tietoisia siitä, että jos jotakin termiä ei ole määritelty tässä yhteisymmärryssopimuksessa, NATOlle ovat voimassa NATO-sanasto (NATO Glossary) ja määritelmät (AAP-6).

OSA 2.

2. Tarkoitus

2.1. Tämän yhteisymmärryssopimuksen tarkoitus on sopia periaatteet ja menettelytavat toiminnallisten kohteiden perustamiseksi ja isäntämaatuen antamiseksi NATO-joukoille isäntämaassa, tai isäntämaan tukemana, NATO:n sotilaallisten toimien aikana.

2.2. Tämä yhteisymmärryssopimus ja sen jatkodokumentit on tarkoitettu suunnittelun pohjaksi asianomaisille isäntämaan tahoille ja NATO:n johdolle ennakoimaan isäntämaatukea erilaisille NATO:n sotilaallisille toimille. Nämä tehtävät sisältävät toimet, joihin lähetettävät joukot ovat tiedossa, sekä ne, joihin joukot eivät vielä ole tiedossa.

OSA 3.

3. Laajuus ja yleiset järjestelyt

3.1. NATO, PfP SOFA, Pariisin protokolla, PfP SOFA:n ylimääräinen lisäpöytäkirja ja muut mahdolliset oleelliset voimassa olevat sopimukset NATO-esikunnan ja isäntämaan välillä ovat voimassa kaikissa NATO-johtoisissa sotilaallisissa toimissa.

3.2. Isäntämaa tunnustaa operationaalisten kohteiden, jotka perustetaan tämän yhteisymmärryssopimuksen puitteissa, olevan NATO-esikunnan erillisyyksiköitä, ja näiden erillisyyksiköiden toimien olevan NATO-esikunnan toimia. Perustettavat kohteet yksilöidään jatkodokumenteissa. Komento- ja hallinnointijärjestelyt määritellään soveltuviissa operaatiosuunnitelmissa.

3.3. Tämän yhteisymmärryssopimuksen on tarkoitus olla yhtäpitävä (in accord with) NATO-doktriinin ja käytäntöjen kanssa ja määrittää puitesopimuksen ja rakenteen isäntämaatuella.

3.4. Isäntämaa tulee tukemaan täysin voimin, riippuen saatavuudesta ja käytännöllisistä rajoitteista kussakin tilanteessa, lähetettyjä joukkoja NATO-johtoisissa sotilastoimissa. Tuen yksityiskohdat käsitellään jatkodokumenteissa.

3.5. Tämän yhteisymmärryssopimuksen pykälät ovat voimassa rauhan, hätätilan, kriisin ja konfliktin sekä kansainvälisen jännitteen aikana, kuten isäntämaa ja NATO:n johto yhdessä määrittävät.

3.6. Vaikka lähtettäviä maita kannustetaan osallistumaan NATO:n sotilaallisiin toimiin ja hyväksymään tämä yhteisymmärryssopimus yleisenä rakennedokumenttina, jonka puitteissa isäntämaa antaa isäntämaatukea, isäntämaa voi ottaa erilliset kahdenväliset sopimukset yksittäisten maiden kanssa tapauskohtaisesti huomioon.

3.7. Isäntämaa ja NATO:n strateginen johto (SCs) voivat valtuuttaa edustajia neuvottelemaan jatkodokumenteista, jotka tukevat ja vahvistavat tätä yhteisymmärryssopimusta.

3.8. Tämän yhteisymmärryssopimuksen tukemat NATO:n sotilaalliset toimet saattavat vaatia monikansallisia tukitoimia lentokoneilta ja helikoptereilta, ja satamien tapauksessa kaupallisilta aluksilta ja sota-aluksilta. Isäntämaa tiedostaa, että tällaisten lentokoneiden, helikoptereiden, alusten ja niiden miehistöjen kulku isäntämaahan ja sen alueen kautta, tapahtuu yleisen kulkuvapauden puitteissa NATO:n sotilaallisen toiminnan aikana. Isäntämaa hallinnoi ja kontrolloi kaikkia osa-alueita tästä kulkuvapaudesta.

OSA 4.

4. Viiteasiakirjat

Viiteasiakirjat, jotka voivat soveltua tähän yhteisymmärryssopimukseen, ovat Liitteessä A.

OSA 5.

5. Vastuut

Tämän yhteisymmärryssopimuksen ehtojen mukaan:

5.1. Isäntämaa

a. Jatkodokumenttien kehittämistyön aikana, ja kun tapahtuu muutoksia, ja näiden dokumenttien valmistumisen jälkeen isäntämaa antaa ajankohtaisia tiedotuksia asianosaiselle NATO-komentajalle isäntämaan valmiuksista tai niiden puutteista. Isäntämaa ottaa huomioon, että NATO:n suunnittelijat tukeutuvat tämän yhteisymmärryssopimuksen jatkodokumentteihin ja

vaativat ajankohtaisia ilmoituksia suunnitelluista muutoksista kansalliseen järjestelmään ja valmiuksiin.

b. Järjestääkseen tukea isäntämaa tekee vaadittavat järjestelyt tuen toimittajien kanssa siviili- ja kaupalliset toimijat mukaan lukien. Kaupallisesti hankittu tuki hankitaan kilpailutuksen kautta edullisimman hyväksyttävän tarjouksen tekijältä.

c. Isäntämaa tulee pitämään hallinnollista ja taloudellista kirjanpitoa, joka vaaditaan korvauksen maksamiseen isäntämaalle joukoille annetusta tuesta. Asiakirjat NATO-budjettien kautta rahoitetuista liiketoimista tulee olla saatavilla NATOn kirjanpitoa varten.

d. Vaatimustaso isäntämaan järjestämille tuotteille ja palveluille tullaan määrittämään jatkodokumenteissa.

e. Isäntämaa tulee pitämään hallinnan omista isäntämaatuen resursseistaan, ellei näiden resurssien hallintaa irroteta.

f. Isäntämaa toimittaa ennen NATOn sotilaallista toimintaa hinnaston tarvittavalle isäntämaatuelle.

g. Isäntämaa tulee kutsumaan lähettäviä maita hyväksymään tämän yhteisymmärryssopimuksen pykälät Liittymissopimuksella (Note of Accession) tai Aiesopimuksella (Statement of Intent).

h. Isäntämaa, NATO-komentajan kanssa koordinoiden, tulee antamaan joukoille terveydenhoitoa ja hammaslääketieteellistä tukea isäntämaan sotilashenkilöiden toimesta ja armeijan toimipaikoissa samoilla ehdoilla kuin isäntämaan armeijalle.

i. Isäntämaa huolehtii terveysten palvelujen käytännön järjestelyistä isäntämaan ja lähettävien maiden välillä siviilihenkilökunta (POC, Protection of Civilians) mukaan lukien.

j. Jatkodokumenttien laadinnan aikana isäntämaa tulee antamaan NATO-komentajalle englanninkieliset kopiot terveys-, turvallisuus-, ympäristö- ja maataloussäädöksistä, joilla saattaa olla merkitystä NATOn sotilaalliseen toimintaan, kuten myös vaarallisten aineiden säilöntää, liikuttamista ja hävitystä koskevat säädökset.

k. Isäntämaa hyväksyy, että kopiot lähettävien maiden tarvikkeiden rahtilistoista, sekä sotilaallisista että henkilökohtaisista, kuten NATO SOFA määrää, ovat riittäviä tullin tarkoituksiin.

5.2. NATO-komentaja

a. NATO-komentaja varmistaa, niin pitkälle kuin mahdollista, että jatkodokumentit määrittävät tarvittavan tuen lajin, määrän ja laadun. On otettava huomioon, että tehtävää ja joukkojen kokoonpanoa ei voida määritellä ennen Operaatiosuunnitelmaa (Operation Plan, OPLAN), Operaatiomääräystä (Operation Order, OPORD) tai Harjoitusoperaatiomääräystä (Exercise

Operational Order, EXOPORD). NATO-komentaja antaa isäntämaan suunnittelua varten välttämätöntä lisätietoa niin pian kuin se on käytännössä mahdollista.

b. NATO-komentaja pitää isäntämaan ajan tasalla olosuhteiden muutoksista ja ehdottaa tarpeen mukaan muutoksia jatkodokumentteihin.

c. NATO-komentaja selvittää onko yhteistä rahoitusta olemassa, ja mitkä tarpeet voidaan hoitaa yhteisellä rahoituksella.

d. NATO-komentaja täsmentää ja priorisoi vaadittavan isäntämaatuen ja hyväksyy hinnoittelun yhteisiin kustannuksiin.

e. NATO-komentaja takaa korvauksen isäntämaalle sovitusta isäntämaatuesta, jos se maksetaan yhteisistä kustannuksista. Muissa tapauksissa NATO-komentaja auttaa niin pitkälle kuin mahdollista selvittämään isäntämaan ja lähtävien maiden välisiä taloudellisia kysymyksiä.

f. Mikäli lähtävien maiden vaatimukset eroavat NATO-komentajan resurssienjakoprioriteeteista, asianosainen NATO-komentaja selvittää ristiriidan kyseisten lähtävien maiden kanssa.

g. NATO-komentaja määrää henkilöstön ja muut vaatimukset isäntämaahan perustettavien kohteiden operaatioita varten.

h. NATO-komentaja avustaa tukivaatimusten ja kustannusten standardisoinnissa käytäessä neuvotteluja ja/tai yhteisessä isäntämaatuen esikuntayksikössä (JHNSSC:ssä, Joint Host Nation Support Staff Cell).

5.3. Lähtävät maat

a. Lähtävät maat voivat valita osallistua isäntämaatuen rakenteeseen ja käytäntöihin hyväksymällä tämän yhteisymmärryssopimuksen Liittymissopimuksella (NOA) tai Aiesopimuksella (SOI) tiettyä NATOn sotilaallista toimintaa varten.

b. Lähtävät maat täsmentävät isäntämaatuen vaatimukset isäntämaalle ja asianomaiselle NATO-komentajalle.

c. Suorien kansallisten kustannusten vaatimusten osalta lähtävä maa tavallisesti osallistuu isäntämaatuen neuvotteluihin JHNSSC:ssä tai suoraan isäntämaan kanssa mikäli JHNSSC:tä ei ole perustettu. Lähtävät maat suorittavat isäntämaalle suorita maksuja tai korvauksia isäntämaatuesta vain sotilaallisista palveluista ellei muista rahoitusmenettelyistä ole sovittu. Mikäli isäntämaan ja lähtävän maan välillä on sopimusvelvoite, lähtävät maat maksavat siviili- tai kaupallisen tuen suoraan isäntämaalle.

d. Lähettävät maat lähettävät valtuutetut henkilönsä osallistumaan isäntämaatuen kokouksiin yhteisessä isäntämaatuen esikuntayksikössä JHNSSC:ssä sen toiminnan aikana, mikäli yksikkö perustetaan.

e. Lähettävät maat raportoivat muutoksista isäntämaatuen vaatimukseen isäntämaalle ja asianosaiselle NATO-komentajalle sitä mukaa, kun niitä ilmenee, ja esittävät näille muutetut isäntämaatuen vaatimukset ja/tai tilannekatsaukset (status reports).

f. Lähettävät maat vastaavat isäntämaan järjestämän armeijan ulkopuolelta tulevan terveydenhoidon ja hammashoidon kustannuksista.

g. Lähettävien maiden tulee noudattaa isäntämaan terveys-, turvallisuus-, ympäristö- ja maataloussäädöksiä ja käytäntöjä, jotka on määritelty operaatiokohteille, sekä isäntämaan säädöksiä vaarallisten aineiden säilytyksestä, liikuttamisesta ja hävittämisestä.

OSA 6.

6. Taloudelliset ehdot

6.1. Kuten on sovittu NATO/PfP SOFA -asiakirjassa ja/tai Pariisin protokollassa ja/tai Ylimääräisessä lisäpöytäkirjassa ja/tai keskinäisessä sopimuksessa ja/tai kuten on sovittu kansainvälisessä yleissopimuksessa, kansainvälisen sotilasesikunnan toimet, operaatiopaikat, NATO:n omistamat tai lähettämät joukkojen käyttöön annetut alukset, lentokoneet, ajoneuvot ja poltto- ja voiteluaineet (POL) ovat vapaita veroista, tulleista, maksuista ja muista vastaavista kuluista.

6.2. Pariisin protokollaa ja Ylimääräistä lisäpöytäkirjaa, jotka määrittelevät koskemattomuussuojan ja erioikeudet (privileges) Kansainväliselle esikunnalle, tullaan soveltamaan kaikkiin esikunnan osiin ja erillisjoukkoihin, jotka lähetetään isäntämaahan NATO:n sotilaallisen toiminnan seurauksena.

6.3. Kalusto, varusteet, tuotteet ja materiaalit, jotka väliaikaisesti tuodaan tai viedään isäntämaan alueelta NATO:n sotilaallisen toiminnan yhteydessä, ovat vapaita kaikista tulleista, veroista ja maksuista. Muut tullikäytännöt tullaan määrittämään soveltaen NATO:n tai PfP:n SOFA:a (NATO:n sisäistä tai rauhankumppanuuteen kuuluvaa sopimusta joukkojen asemasta), Pariisin protokollaa ja Ylimääräistä lisäpöytäkirjaa.

6.4. Milloin täydellinen vero-, tulli- tai maksuvapaus ei ole mahdollista isäntämaasta tehdyille ostoksille, perityt maksut eivät ole korkeampia kuin isäntämaan armeijan tapauksessa, ja kaikki maksatus tulisi hoitaa mahdollisimman vähäisillä hallinnollisilla kustannuksilla (requirements).

6.5. Finanssitoiminnot, sisältäen varojen siirron ja tilien perustamisen, missä tahansa yksityisessä tai valtion pankissa, tulee hoitaa ilman mitään julkisen hallinnon vaatimia maksuja.

6.6. Lopulliset taloudelliset järjestelyt, erityisesti ne, jotka liittyvät NATO:n yhteiseen rahoitukseen, tullaan todennäköisesti päättämään vasta juuri ennen NATO:n sotilaallisen toiminnan alkamista. Kuitenkin kaikissa etukäteen käytävissä finanssijärjestelyjä koskevissa neuvotteluissa tulee täsmällisesti määritellä NATOLle tulevat suurimmat mahdolliset kustannukset. Kulut, joista ei erityisesti ole sovittu NATO-kustanteisina ennen kustannusten toteutumista, eivät saa NATO:n yhteistä rahoitusta.

6.7. Jatkodokumentit tulevat antamaan perustan kustannuslaskelmille ja luokitteluun NATO:n yhteisiksi kustannuksiksi (jos sellainen tulee kysymykseen), jaetuiksi kustannuksiksi tai pelkästään kansallisiksi kustannuksiksi.

6.8. Missä NATO-komentaja päättää, että tietyt kustannukset ovat hyväksyttäviä ja edullisia NATO:n yhteiselle rahoitukselle (hyväksytyjen budjettien perusteella), asianomainen komentaja (SC, Strategic Commander) tulee oikeuttamaan yhteisen rahoituksen näille kuluille ja joko maksaa suoraan tai korvaa kustannukset jälkeenpäin isäntämaalle.

6.9. Missä tiettyjen kulujen katsotaan jakautuvan useammalle maalle, nämä kulut voidaan katsoa yhteisiksi kuluiksi, ja voidaan keskinäisen sopimuksen perusteella jakaa käyttäen kustannustenjakokaavaa, joka hyväksytään Teknisessä sopimuksessa (TA) tai muissa jatkodokumenteissa.

6.10. Kustannuksia isäntämaan antamasta siviili- tai sotilasmateriaalista tai palveluista ei tule laskuttaa korkeammalla hinnalla kuin isäntämaan armeijan ostamana, eikä laskujen tule sisältää hallinnollisia kustannuksia tai ylihintaa, mutta ne voivat perustua toimitusaikataulujen, toimituspaikkojen tai vastaavien tarkennuksiin. Sotilashenkilöstön antamasta tuesta ei makseta korvausta.

6.11. NATO-komentaja ja lähettävät maat voivat tehdä suoraan sopimuksia kaupallisten toimijoiden kanssa tarvikkeista, palveluista tai muusta tuesta.

6.12. NATO:n omistamat ajoneuvot ja lähettävien maiden sotilasajoneuvot ovat itsevakuutettuja (self-insured) ja voivat täten toimia ilman kaupallista vakuutusta.

6.13. Isäntämaan ei tule saattaa itseään taloudelliseen edesvastuuseen NATO-komentajan tai lähettävien maiden puolesta, ellei valtuutettu edustaja erikseen etukäteen pyydä näin tekemään, ja ellei kustannusvastuusta ole sovittu. Lisäksi korvausta ei suoriteta ennen kuin tilanteen mukaan joko ylin esikunta tai lähettävät maat hyväksyvät tarvittavat jatkodokumentit ja ohjaavat niiden panemisen täytäntöön.

6.14. Rahoitusta ei ole kohdennettu tämän yhteisymmärryssopimuksen yhteydessä, eikä tämä sopimus sisällä rahoitusvelvoitteita NATO-komentajan tai lähettävien maiden osapuolelle. Täsmälliset rahoitusjärjestelyt ja korvausmenettelyt määritellään jatkodokumenteissa.

6.15. Operationaalisten kohteiden perustaminen NATOn sotilaallisen toiminnan tukemiseen ei tarkoita (contemplate) infrastruktuurin rakentamista tai parantamista.

OSA 7.

7. Juridiset näkökohdat

7.1. Ylin esikunta tulee tekemään, tai saattaa delegoida, edustustojen toiminnan kannalta tärkeitä juridisia toimia kuten, mutta ei rajoittuen näihin, olemaan osapuolena sopimuksissa, olemaan mukana juridisissa tai hallinnollisissa oikeusprosesseissa ja hankkimaan ja myymään omaisuutta.

7.2. Isäntämaahan lähetettyjen joukkojen laillinen asema määritellään NATO- tai PfP SOFA:n, Pariisin protokollan ja/tai Ylimääräiseen lisäpöytäkirjan mukaisesti.

7.3. Ei-sopimusperustaiset vaatimukset, joita ilmenee tästä yhteisymmärryssopimuksesta tai sen seurauksena, käsitellään perustuen NATO- tai PfP SOFA:n pykäliin.

7.4. Sopimusvaatimukset käsitellään ja päätetään isäntämaassa, sopimuslainsäädännön ja kansallisen lain nojalla, NATO-komentajan tai lähetettävien maiden maksaessa soveltuvin osin hyvitystä prosessikustannuksista.

OSA 8.

8. Joukkojen suojaus

8.1. Kattava ja tehokas joukkojen suojaus (FP) suunnitellaan NATOn kiinteälle esikunnalle ja muille vastaaville sotilaallisille toimille, ja se määritellään tarpeen mukaan Operaatiosuunnitelmissa (OPLANS), Harjoitusten suunnitteluohjeissa (EXPIs) tai lisäsopimuksissa. Joukkojen suojaus toteutetaan NATOn periaatteiden ja menettelytapojen mukaan ja NATO- tai PfP SOFA-sopimusten (NATOn sisäinen sopimus joukkojen asemasta ja Rauhankumppanuuteen liittyvä sopimus joukkojen asemasta) raameissa. Missään olosuhteissa tarvittava tai järjestettävä joukkojen suojaus ei tule olemaan NATO- tai PfP SOFA-sopimusten tai isäntämaan lakien vastaista.

8.2. Kun on aiheellista, niin isäntämaa tiedottaa lähetettäville maille ja NATO-komentajalle suunnitelluista joukkojen suojausmenetelmistä, rajoitteista ja esteistä.

8.3. Jokainen lähetettävä maa on soveltuvin osin vastuussa isäntämaalle ja NATO-komentajalle joukkojen suojausvaatimusten ja -rajoitusten määrittämisestä.

8.4. Tavanomaisen NATO-joukkojen suojausvastuun lisäksi, joka on kuvailtu dokumentissa NATO FP policy and procedures, NATO-komentaja on vastuussa kaikesta isäntämaalta ja lähetäviltä mailta vaadittujen ja toteutettujen joukkojen suojaustoimien koordinoinnista.

OSA 9.

9. Turvallisuus ja informaation julkaiseminen

9.1. Luokiteltuun tietoon, joka tallennetaan, käsitellään, tuotetaan, siirretään tai vaihdetaan tämän yhteisymmärryssopimuksen toteutuksen seurauksena, tullaan soveltamaan Suomen ja NATO:n välistä Turvallisuussopimusta ja Hallinnollista sopimusta luokitellun informaation välittämisestä Suomen hallituksen ja NATO:n välillä. Liittouman maiden välillä luokiteltuun tietoon, joka tallennetaan, käsitellään, tuotetaan, siirretään tai vaihdetaan tämän yhteisymmärryssopimuksen toteutuksen seurauksena, tullaan soveltamaan sopimusta C-M (2002) 49 "Turvallisuus NATO:n sisällä", päivätty 17.6.2002, virallinen versio, kaikki liitteet ja muutokset ja olemassaolevat turvallisuussopimukset ja käytännöt mukaan lukien.

9.2. Osapuolen tai lähettävän maan toiselle antama luottamuksellinen tieto, ja luottamuksellisuutta vaativa näiden tahojen tuottama tieto, tulee säilyttämään alkuperäisen turvaluokituksensa, tai sille määrätään turvaluokitus, joka takaa toisen Osapuolen tai lähettävän maan vaatiman suojan julkistamista vastaan.

9.3. Kukin Osapuoli ja lähettävä maa tulee käyttämään kaikki sille mahdolliset lailliset keinot välttääkseen luottamuksellisesti vaihdetun tiedon julkistamista, paitsi jos toiset Osapuolet ja/tai lähettävät maat suostuvat julkistamiseen.

9.4. Helpottaakseen halutun suojauksen määrittämistä, jokainen Osapuoli tai lähettävä maa tulee merkitsemään toisille lähettämänsä luottamuksellisen tiedon saatteella, jossa kerrotaan sen lähde, turvallisuusluokitus, julkaisun ehdot, sen että informaatio liittyy tiettyyn NATO:n sotilaalliseen toimintaan, ja että se annetaan luottamuksellisesti.

9.5. Henkilöstön vierailut järjestetään sopimuksen C-M (2002) 49 korjatun version mukaisesti.

9.6. Kaikki tämän osan kattama luokiteltu tieto tulee säilymään suojattuna jonkin osapuolen irtautuessa sopimuksesta tai tämän yhteisymmärryssopimuksen purkautuessa.

OSA 10.

10. Aloitus, kesto ja lopetus

10.1. Tämä sopimus astuu voimaan viimeisen allekirjoituksen päivämäärästä ja pysyy voimassa ellei joku Osapuolista pura sitä antamalla 6 kuukautta etukäteen kirjallisen ilmoituksen kaikille Osapuolille.

10.2. Kaikki osien 6,7 ja 9 säädökset pysyvät voimassa jonkin Osapuolen erotessa tai tämän yhteisymmärryssopimuksen päättyessä, kunnes kaikki velvollisuudet on täytetty. Lähettävät maat tulevat täyttämään kaikki velvollisuutensa sopimuksen päättymisen tai irtisanoutumisen tapauksessa.

OSA 11.

11. Muuttaminen ja tulkinta

11.1. Tätä yhteisymmärryssopimusta voidaan muuttaa tai täydentää kaikkien Osapuolten kirjallisella suostumuksella.

11.2. Mahdolliset ristiriidat tämän yhteisymmärryssopimuksen tulkinnassa ja soveltamisessa tullaan ratkaisemaan neuvottelulla Osapuolten kesken mahdollisimman matalalla tasolla, eikä sitä tulla viemään kansalliseen tai kansainväliseen tuomioistuimeen tai kolmannelle taholle ratkaistavaksi.

11.3. Tämä yhteisymmärryssopimus on allekirjoitettu kolmena kappaleena englannin kielellä.

OSA 12

12. Yhteys kansalliseen ja kansainväliseen lakiin

12.1. Tämän yhteisymmärryssopimuksen ei ole tarkoitus olla Osapuolia sitovien kansallisten lakien tai kansainvälisten sopimusten yläpuolella. Osapuolet tiedottavat toisilleen kaikista tästä yhteisymmärryssopimuksesta nousevista ristiriidoista.

12.2. Tätä yhteisymmärryssopimusta ei voida rekisteröidä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan artiklan 102 alla.

Edellä oleva ilmaisee yhteisymmärryksen, joka on saavutettu Suomen tasavallan hallituksen, Transformaatioesikunnan ja NATO:n Euroopan joukkojen esikunnan välillä käsitellyistä asioista.

Suomen tasavallan hallituksen puolesta

JARMO LINDBERG
KENRAALI,
PUOLUSTUSVOIMIEN KOMENTAJA, SUOMEN PUOLUSTUSVOIMAT
Päiväys: 4.9.2014

Suomen tasavallan ilmoitus

Tämän yhteisymmärryssopimuksen ja sen jatkodokumenttien puitteissa Suomen tasavalta ei tunnusta alihankkijoita osana joukkoja tai siviiliosaa kuten on määriteltynä NATO/PfP SOFA :ssa ja Pariisin protokolla/Ylimääräinen lisäpöytäkirja sopimuksissa.

NATOn Euroopan joukkojen esikunnan
Ja Transformaatioesikunnan puolesta

PHILIP M. BREEDLOVE
KENRAALI, YHDYSVALTAIN ILMAVOIMAT
EUROOPAN JOUKKOJEN KOMENTAJA
Päiväys: 4.9.2014

NATOn Euroopan joukkojen esikunnan ilmoitus

Suomen tasavallan ilmoitus ymmärretään soveltuvaksi niin kauan, kuin NATOn sotilaalliset toimet pysyvät funktionaalisina NATOn Neuvoston määräysten mukaisesti.

LIITE A

Viitedokumentit

(Reference Documents)

- a. North Atlantic Treaty, 4.4.1949. (Pohjois-Atlantin liiton valtiosopimus, NATO-sopimus)
- b. Partnership for Peace Framework Document Issued by the Heads of State and Government Participating in the Meeting of the North Atlantic Council (Framework Document), 10.1.1994 (only for MOU with PfP Nation). (Yhteistyö rauhan puolesta kehysdokumentti, NATOn neuvoston kokoukseen osallistuneiden valtioiden päämiesten ja hallitusten julkaisema, kehysdokumentti, vain rauhankumppanuusmaan Yhteisymmärryssopimusta varten)
- c. Agreement among the Parties to the North Atlantic Treaty and Regarding the Status of their Forces, (NATO SOFA), 19.6.1951. (Sopimus NATOn valtiosopimukseen osallisten välillä ja koskien heidän joukkojensa asemaa)
- d. The Protocol of the Status of International Military Headquarters set up Pursuant to the North Atlantic Treaty, (Paris protocol), 28.8.1952. (Pöytäkirja NATO-sopimuksella perustetun kansainvälisen sotilasesikunnan asemasta, Pariisin protokolla)
- e. Agreement among the States parties to the North Atlantic Treaty and other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (PfP SOFA), 19.6.1995. (Sopimus joukkojen asemasta NATO-sopimukseen osallisten valtioiden ja Rauhankumppanuusvaltioiden välillä)

f. Additional Protocol to the Agreement among the States parties to the North Atlantic Treaty and other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (Additional Protocol to the PfP SOFA), 19.6.1995. (Lisäpöytäkirja joukkojen asemaa koskevaan sopimukseen NATO-sopimukseen osallisten valtioiden ja Rauhankumppanuusvaltioiden välillä)

g. Further Additional Protocol to the Agreement among the States parties to the North Atlantic Treaty and other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (Further Additional Protocol), 19.12.1997. (Ylimääräinen lisäpöytäkirja joukkojen asemaa koskevaan sopimukseen NATO-sopimukseen osallisten valtioiden ja Rauhankumppanuusvaltioiden välillä)

h. MC 319/2 - NATO Principles and Policies for Logistics. (NATOn logistiikan periaatteet ja käytännöt)

i. MC 334/2 - NATO Principles and Policies for Host Nation Support (HNS). (NATOn periaatteet ja käytännöt isäntämaatuella, Isäntämaasopimus)

j. Applicable NATO STANAGs and Policy Directives for Logistics Support, Force Protection and Financial Reimbursement. (Soveltyvat NATOn standardointisopimukset ja käytäntöjen ohjeistukset logistiikkatukea, joukkojen suojausta ja rahallista korvausta varten)

k. C-M(2002)49 - Security within NATO, 17.6.2002. (Turvallisuus NATOn sisällä)

l. BI-SC Directive 15-3 Preparation of International Agreements. (Direktiivi kansainvälisten sopimusten valmistelusta)

m. AJP-4.5 (B) - Allied Joint Doctrine for Host Nation Support and Procedures. (NATOn yhteisdoktriini isäntämaatuella ja käytännöille)

n. CM(2002)50 - Protection Measure for NATO Civil and Military Bodies, Deployed NATO Forces and Installations (Assets) Against Terrorist Threats. (Suojaustoimet NATOn siviili- ja sotajoukoille, käyttöönotetuille NATOn joukoille ja rakenteille terroristiuhkia vastaan)

o. BI-SC Force Protection Directive 80-25, 1.1.2003. (Joukkojen suojausdirektiivi)

p. BI-SC Functional Planning Guide for Force Protection. (Käytännöllinen suunnitteluohje joukkojen suojaukseen)

q. AAP-6 - NATO Glossary of Terms and definitions. (NATOn sanasto termeille ja määritelmille)

<http://anttipesonen.puheenvuoro.uusisuomi.fi/185645-ipu-kaansi-naton-isantamaasopimuksen-mou-suomeksi>

Luettu 12.10.2016

http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?selectedLocale=en
Luettu 6.10.2016